

PROPELER
ZIMSKA ŠKOLA
VISOKOGORSTVA

SNOWBOARDING
DASKA vs. SKIJA

CAVING
VRAŽIJI FIROVI
U CRNOJ GORI

ACONCAGUA
2011.
EXTREME SUMMIT TEAM

POZIVAMO TURISTE I TREKERE DA SE PRIJAVE, A FERIJALCE I PLANINARSKA DRUŠTVA DA UPOZNAJU NJIHOVE ČLANOVE SA OVIM PROGRAMIMA.

● VELIKA TURSKA TURA

Istanbul, Ankara, Kajzeri - Ski centar Erdžijas dag od 2215 m do 3916 m, Kapadokija, Pamukkale, Kuşadası, Efes, Izmir, Troja, Čanakale, Galipolje
Program putovanja traje 10 dana od 02. do 11. septembra 2011.

CENA : 470 € (autobus/min. 40 osoba)

● ŠESTODNEVNI ARANŽMAN SA USPONOM NA OLIMP (Mitikas 2917 m)

od 02. do 07. juna ili od 19. do 24. septembra 2011. godine

I - CENA: 110 € (autobus/min. 40 osoba) II - CENA: 135 € (minibus/ min. 17

osoba) III - CENA: 170 € (kombi/ min. 7 osoba)

● USPON NA OLIMP (Mitikas 2917 m) I LETOVANJE NA OLIMPSKOJ RIVIJERI (13 i 11 DANA)

Garantovani polasci: 16, 18. i 19. septembar 2011. godine

CENA OD 145 (1/4 studio) DO 195 eura (1/2 studio)

● TREKING ALBANIJA (PROKLETIJE) - MAKEDONIJA (GALIČICA)

Desetodnevni aranžman od 17. do 26. 06. 2011. godine

I - CENA: 310 € (autobus/min. 40 osoba)

II - CENA: 330,00€ (24 osobe) III - CENA: 350,00€ (17 osoba)

● TREKING SKOPJE (VODNO) - OHRID (GALIČICA)

Aranžman 5 dana / 3 noći od 18 - 22. maja 2011. godine

CENA: 50 eura + 4.500,00 dinara

DETALJNIJE INFORMACIJE NA

www.vama.rs

Informacije, prijave i kontakt: Posetite nas na prijavnom mestu
FTP VAMA TOURS NOVI SAD, Bul. Mihajla Pupina broj 19 u
Novom Sadu, telefon 021 525 339 ili 528 051, mob. 064 236 95
24 (Bora), 064 614 96 50 (Jelena) ili se prijavite putem e-mail
adrese office@vama.rs

Proleće na pragu

Nakon duge i sumorne zime, u naše krajeve dolazi proleće. Svi oni koji su u proteklom periodu bili malo lenji, počinju da se pripremaju za outdoor aktivnosti. Međutim, vrhovi planina će još neko vreme ostati beli, što znači da još uvek možete da nadoknadite sve ono što ste propustili. Skijanje, snowboarding, zimski trekking... Planina još uvek može da vas iznenadi i novim snegom.

Kako će visoke planine će još dugo ostati bele, možda je pravo vreme da isplanirate neku zimsku aktivnost usred proleća.

Na sajtu **www.mojaplaneta.net** vas ponovo očekuju neke ažurirane stranice. U delu „planinarenje“ možete pročitati priču o pohodu na **Solunsku glavu** (Makedonija). Na linku „biciklizam“ možete da vidite plan akcije **biciklističke vožnje** od Gornjeg Milanovca do Orlovog gnezda. Možda je to prilika da se priključite i „rastegnute gume“.

Podsećam vas da redakcija „Moje planete“ pravi bazu podataka svih planinarskih domova i sličnih mesta, gde je moguće prenočiti iz celog regiona. Ona će biti postavljena na sajt, te ovom prilikom pozivam sve

zainteresovane da nam pošalju podatke o planinarskim domovima ili objektima iz svog kraja koje koriste. U obzir dolaze i privatni smeštaji, ako po ceni usluga i nameni, služe svim ljubiteljima prirode.
e-mail: **magazin@mojaplaneta.net**

urednik JOVAN JARIĆ

MOJA PLANETA 6 • Mart 2011.

Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje

Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan

život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd. - Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -

Mesečno . - Dostupno na http://www.mojaplaneta.net

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

Obavezno nas posetite i na našoj Internet stranici:

www.mojaplaneta.net

jer se sadržinski razlikuje od PDF izdanja koje je pred vama.

Ukoliko ste ovaj magazin dobili sa e-mail adrese:

magazin@mojaplaneta.net

već ste na mailing listi i slobodno možete da prosledite magazin prijateljima. Podsetite ih da odu na naša Internet stranicu i prijave se na mailing listu kako bi redovno nastavili da dobijaju naredne brojeve našeg e-magazina.

ACONCAGUA

U pored nemogućih uslova, zahvaljujući odlučnosti vođe ekspedicije i požrtvovanju više članova ekipe, devet planinara osvojilo je najviši vrh Amerike...

U spon na najviši vrh Južne Amerike „Aconcagua 2011“, organizovao je „Extreme Summit Team“, pod pokroviteljstvom Planinarskog saveza Srbije. Ekipa iz regiona, pojačana sa tri Poljaka, pod budnim oko vođe ekspedicije Dragana Jaćimovića popela je vrh visok 6.962 m. Evo dnevnika ekspedicije...

30. januar 2011.

Prva normalna noć u horizontali. Dva puta po 14 sati sedenja, truckanja, stjuardesa koje te uvek probudi baš kad zaspiš, od nas su napravili pregažene kokoške. Ali ono što je čudno u svemu, kada smo stigli u Mendozu, svi su se dali u neko zujanje po gradu, uzbuđeni i srećni. Nikom nije palo na pamet da legne da spava (a u Beogradu duži zastoje u saobraćaju te smoždi da nemaš volje ni cipele da skineš, nego se bacaš u krevet).

Ovi ljudi ovde su tako opušteni. Retko ko priča engleski, kada pokušamo da im objasnimo šta nam treba, oni uporno brbljaju na španskom. Kad vide da ne razumemo ni reč počnu još brže da pričaju, ali na kraju opet se nekako sporazumemo - ljudi smo. :)

Naša ekipa je super! Svi su oduševljeni ovim kutkom sveta, klopom, zabavama, i naravno juče dobijenim dozvolama za penjanje. Posle dozvola palo je opuštanje na bazenu, što bi Jaćim rekao: „Nek' mre' u dušmani... :).“ Danas ▶

Dragan Jaćimović na groblju planinara stradalih na Akonkagvi

Penitentes - pripremanje opreme

krećemo, spakovali smo transportne vreće za bazu i ranačeve koje nosimo uz sebe do baze u naredna četiri dana.

Pozdrav iz vrele Mendoze, Nina Ađanin

3. februar 2011.

Posle tročasovne vožnje do Penitentesa, ulaska u nacionalni park Akonkagva i pešačenja do kampa Konfluensija (3.400 m), aklimatizacije do Plaza Francia (4.200 m) i tabananja do baznog kampa Plaza de Mulas (4.300 m), evo dočekali smo i prvi dan odmora. Jutros su svi napeto iščekivali pregled kod doktora od kojeg zavisi nastavak uspona. Za strepnju nije bilo potrebe, svi su prošli pregled tako da sutra svi idemo na Nido (5.350m) da postavimo šatore. Vreme je odlično, čak i previše toplo za ovu visinu. Nema nešto puno ljudi u baznom kapu, što znači da će biti dovoljno mesta za šatore na Berlini (6.000 m). Za sada sam prezadovoljan tokom ekspedicije i nadam se da će tako ostati do kraja. Zbog tehničkih problema nadam se da ćemo prve slike poslati za dva dana. Pozdrav svim Balkancima i onima koji se tako osećaju.

Vođa ekspedicije Dragan Jaćimović

5. februar 2011.

Godinu dana sna, godinu dana priprema, i konačno sam tu. Plaza de Mulas, bazni kamp svih ekspedicija koje idu na vrh Akonkagva. Uzbudjenje, briga... Pomešana osećanja.

Prva prava moja ekspedicija. Spavanje u šatoru podno moćne planine. Vreme divno, sunčano. Da li će tako i ostati? Posle jučerašnjeg dana i izlaska na Nido de Condore svi strahovi vezani za fizičku spremu su otpali. Vidim da je slična situacija i kod drugih članova ekspedicije. Ostaje samo da nam planina dozvoli pohod.

Dan odmora. Dan za opuštanje ali i razmišljanje. U mom slučaju u mislima prilična zbrka. Porodica, biznis, prijatelji, 46 godina burnog života. Podvlači se crta. Čini mi se da mi je ova ekspedicija došla u pravom trenutku što se tiče nekog sumiranja.

Kratak osvrt na ekipu. Toliko smo različiti: starosno, verski, geografski, akademski... Ali svi okupljeni oko iste ljubavi, ljubavi prema prirodi i planini. Kako dani prolaze i približava se gusto, nas 21 smo sve kompaktniji i složniji, nešto što se retko dešava poslednjih deceniju-dve i to je nešto što me jako raduje.

I nešto što sam mislio da ostavim za kraj ekspedicije. Kucam ovaj izveštaj na nagovor vođe ekspedicije. Kaže: „Daj nešto lično!“. Poznat sam po tome da ne volim autoritete, ne podnosim komandovanje i vojničku disciplinu. Spreman sam da prihvatim to samo kada je autoritet nesporno stručan i profesionalan. Takav je Dragan Jaćimović, vođa naše ekspedicije. Ni jednog trenutka nema viška reči, svaka mu je na mestu, vidi se da čovek zna svoj posao i da ga maestralno odrađuje. Pošto će ovaj izveštaj videti tek po povratku, mogu ovo da napišem sada, a da se vođa ne uobrazi i ne pokvari :).

I neko bez koga ova ekspedicija ne bi bila ista, Draganova desna ruka Nina Ađanin, večitio nasmejana, ništa joj nije teško, trči od jednog do drugog člana ekspedicije, pomaže, bodri... Toliko pozitivne energije u jednom mladom čoveku, zaista se ne sećam da sam skoro ili ikada video.

Srđan Veljović, član ekspedicije i ponosni član „Extreme Summit Team“-a

5. februar 2011.

Juče smo bili na Nido de Condore iliti naš C1. Izašli smo nakon pet sati hoda i gore postavili šatore, pa uživali u pogledu.

Ne pamtim ovako spremnu grupu kao što je ova! Svaki dan me iznenađuju sve više i više. Jedino su malo preplašeni i boje se ove surove planine. Što i nije tako loše jer znači da je poštjuju. Sinoć, po povratku u bazu, čak se posle večere zapevalo iako smo u jednom danu napravili visinsku razliku od 1.200 m (4.300 – 5.500 m)! Danas odmaramo u Plaza de Mulas i punimo baterije za naredne dane. Sutra idemo na Nido da noćimo, a prekosutra lagana aklimatizacija ka kampu Berlina. Vreme se menja. Večeras će početi sneg da pada tako da će naredna dva dana biti veselo. Ali to posmatramo sa vedrije strane: bar će ga biti dovoljno na Nidu za topljenje!

Ovaj izveštaj šaljem zahvaljujući mom prijatelju Miguel Douri, vlasniku galerije na najvišoj nadmorskoj visini na svetu! Ovo nije on izmislio, jer u šatoru visi sertifikat od Ginisove knjige rekorda.

Vođa ekspedicije Dragan Jaćimović

6. februar 2011.

Planina kao što je Aconcagua mora se poštovati. U toku samo jednog dana vreme se promeni nekoliko

puta. Zbog najave promene vremena i mi se moramo prilagođavati. Promenili smo plan i danas nismo otišli na Nido. Ostali smo u bazi još jedan dan i sve vreme posmatrali oblake koji su neverovatnom brzinom preletali planinu. Pao je pritisak, a vetar na vrhu dostiže 70 km/h. Ipak, sutra idemo gore, pa ćemo sa Nida videti šta će se dešavati narednih dana.

Meni izgleda da će 10. februara biti dobar dan za vrh. Ali to je daleka budućnost i još ne razmišljam puno o tome. Važan je sutrašnji dan i dobra priprema ekipe za iskušenja koja ih čekaju.

Vođa ekspedicije Dragan Jaćimović

12. februar 2011.

Kada budem unucima pričao priče sa ekspedicija, ova će zauzeti počasno mesto. U neverovatnim uslovima koji nisu zapamćeni na ovoj planini u poslednjih 50 godina, devet članova ekspedicije je popelo vrh 10. februara u 15 sati.

Bili smo jedina ekspedicija koja je toga dana istrajala do kraja. Najteži momenti su nastupili po povratku za kamp Berlin, a ništa lakše nije bilo ni sutradan kada smo se spuštali za bazni kamp.

Konstantna snežna mećava, vidljivost da jedva da vidiš pertle na cipelama, uporni vetar i sneg do kolena situacija je u kojoj smo bili, a koja nije uobičajena za Akonkagvu. Najvažnije je da su svi živi i zdravi, a to je veliki podvig u ovakvim uslovima.

Vođa ekspedicije Dragan Jaćimović

Prvo i osnovno, svi su dobro i zdravo. Sinoć u bazi i pored velike hladnoće pesma i dobro raspoloženje. Drugo, vrh je osvojen. Koliko je ljudi i ko je popeo vrh manje je bitno. Bitno je to da je to zaista urađeno uz nadljudske napore jednog čoveka, koji je pratio mokr sneg do kolena, od kampa Berlina do vrha i nazad po nevremenu koje nas je sačekalo na povratku. Pitao sam se sve vreme odakle toliko snage i samokontrole u tom čoveku.

Istinski heroji ovog uspona su Nina Ađanin i Alek-

sandar Rašin-Raša koji su nesebično pomagali drugima i zaboravili na vrh, iako su i jedno i drugo zaslužili da budu visoko iznad onih koji su bili na vrhu.

Ipak za one koje zanimaju samo brojke: devet članova ekspedicije je popelo vrh, uspon je trajao deset sati po mokrom i dubokom snegu, silazak pet po nevremenu i mećavi. Bio je to jedini mogući dan za izlazak na vrh. Silazimo u tople krajeve.

Srđan Veljović, član ekspedicije i ponosni član „Extreme Summit Team“-a

15. februar 2011. Mendoza

Na plus 30 u hladu, odmaramo od surove Akonkagve. Sa popriličnim manjkom kilograma, ali ispunjeni zadovoljstvom ostvarenog dela, umorni, ali nasmejani, opušteni, sa sjajem u očima, pokušavamo da sagledamo sebe u ta tri dana koliko je trajao završni uspon. Sada kada sam složio mozaik mogu da ispričam priču.

Vremenska prognoza u baznom kampu 7. februara najavljivala je nestabilno vreme i izveštaji su se smenjivali na svakih šest sati.

Zbog najave jakog vetra za 11. februar odustao sam od ponovnog odlaska na Nido i noćenja gore, jer bi u tom slučaju naš „summit day“ bio 11. ili 12. februara, a ti dani mi nisu ulivali poverenje. Odlučio sam da ostanemo još jedan dan u bazi, a onda da krenemo na Nido i iz C1 pratimo dešavanja na planini. Tako smo i uradili. U kontaktu sa rendžerima na Nidu čuo sam da će biti dosta snega 9. februara, ali da će 10. i 11. biti odlični dani za uspon. Međutim, ta trodnevna prognoza je kasnije omašila 100 odsto. Posle dva noćenja na Nidu krenuli smo u kamp Berlin koji se nalazi na skoro 6.000 m. Imali smo sreće za dovoljno mesta za šatore jer je oko 50 tak ljudi otišlo u kamp Kolera koji se nalazi na 15 minuta od kampa Berlin. Popodne je počeo da pada sneg koji se pretvorio u jaku mećavu. Zatrpao nam je šatore pa sam se zabrinuo za sutrašnji uspon. Međutim, negde oko ponoći kada sam izašao iz šatora bilo je mirno i vedro. Tada sam pomislio da ▶

Povratak u bazu

Nevreme na putu ka bazi

su rendžeri bili u pravu i da ćemo sutra imati odličan dan za penjanje na najviši vrh obe Amerike. Samo me je brinuo silni sneg koji će nam otežavati kretanje a još više praviti probleme u orijentaciji. Zbog toga sam, dok su drugi spavali, sa čeonom lampom krenuo jedno dvesta metara iznad kampa kako bih pronašao adekvatan prolaz između krušljivih stena. Već tada sam znao da nas čeka mnogo muke zbog dubokog snega. Ali šta da se radi, vredni pokušati. Svi zaslužuju bar pokušaj pa dokle ko stigne.

Sledeće jutro ustali smo oko četiri sata i krenuli sa pripremama za polazak. Ništa lepše nema od atmosfere napetosti i sjaja čeonih lampi koje šaraju po snegu u noći završnog uspona na vrh.

Rekao sam im da je put do vrha sastavljen od hiljade koraka i da je svaki korak jedna pobeda. Trebalo bi da se skoncentrišu samo na taj sledeći korak i da ne misle o vrhu. On će doći sam po sebi. Zadovoljstvo puta ove noći će im ostati kao uspomena za ceo život, a par minuta na vrhu neće im mnogo značiti. Morao sam da prekinem priču jer su svi cupkali na debelom minusu. I onda smo krenuli.

Dogovor je bio da ja vodim uspon i idem prvi, a da Nina vodi one koji su sporiji ali uz jednu napomenu: vrh se zatvara u 15 sati i svi koji do tog vremena nisu stigli do njega moraju da se okrenu i krenu sa spuštanjem. U slučaju razdvajanja grupe Raša je trebao da bude na začelju moje naveze, a Nina da hoda sa njih nekoliko sporijih.

Pred polazak tri Poljaka i jedna Makedonka su me zamolili da nam se pridruže na usponu i budu deo moje grupe. Primio sam ih bez razmišljanja. Oni su shvatili da po ovakvom vremenu sami nemaju mnogo šansi da popnu vrh.

Raša na povratku sa vrha

U startu sa Berline krenulo nas je ukupno 18, ali su odmah već po svitanju odustali Dragan Bogdanović i Željko Stamatović. Prva dva sata penjanja po noći su bili kao krečenje u mraku. Dubok sneg je prekrrio staze i samo na osnovu okolnih stena moglo se nekako orijentisati. Na traverzu smo stigli dosta brzo, ali je onda zbog snežnih nanosa nastao zastoj. Svaki korak je stvarno bio velika pobeda. Više

traverza nije postojala već sam pratio novi put koji mi se tada učinio najbezbednijim. Kada smo se dokopali velike stene na početku Kanalete svima je laknulo. Tu sam shvatio da nam je uspon na Akonkagvu potpuno neizvestan jer su se tamni snežni oblaci gomilali iz pravca Čilea, a vetar ih je neumorno podizao do samog vrha. U tom trenutku sam radio-vezom javio Nini da skupi ekipu koja je kasnila i da se vrate nazad u kamp Berlin. Pogoršanje vremena i njihovo probijanje vremenskih ograničenja je bio povod za to. Da su nastavili dalje mislim da bi njihova bezbednost bila ugrožena. Oko 13 sati vratio sam nazad Zorana Anđelkovića, Boru Kneževića, Milana Stevanovića i Slavoljuba Dimitrijevića. Od svih njih jedino sam imao vizuelni kontakt sa Zoranom Anđelkovićem koji je bio na izlasku iz traverze. Kada sam mu pokazao rukom da mora da se vrati nazad, sklopio je ruke na grudima i sa njegovih usana sam pročitao: „Molim te!“. Ovo su trenuci kada neke vođe ekspedicija padaju na ovakvom testu, dozvole nastavak uspona, a onda do kraja života nose na duši teret nečije smrti. Ponovio sam mu šta treba da uradi i sačekao da vidim da li će odreagovati. Kada sam video da je prihvatio moju odluku, okrenuo sam se i nastavio uspon sa ostatkom ekipe.

Ostalo nas je 11 plus ovo četvoro koje smo primili da se šlepaju. Uspon uz Kanaletu je bio jedno od

mojih najtežih fizičkih iskustava u životu. Prtio sam sneg na visini od skoro 7.000 m, na svaki korak gore dolazio je bar jedan korak proklizavanja na dole. Najopasnija stvar je bilo kamenje prekriveno snegom jer je svako mogao da otklizna par metara nazad.

A onda je počela snežna mećava. Ušli smo u oblak i tada sam pomislio da se vratimo. Gledao sam oko sebe vremensku situaciju i dok sam pokušavao da napravim procenu, okrenuo sam se i pogledao ljude koji me slede. Njihove oči su sve govorile.

Na samo stotinak metara od vrha morao sam da vratim nazad mog školskog druga iz Lučana, Aleksandra Avramovića. Bio je vidno iscrpljen i posle jednog proklizavanja kada se skotrljao nekoliko metara odlučio sam da ga vratim nazad. Pošto to nije mogao sam bezbedno da uradi, Aleksandar Rašin je drugarski žrtvovao svoj vrh da bi spustio Acu do početka Kanalete. Mi smo nastavili dalje. Pred samim vrhom na samo par metara ispod stao sam i okrenuo se prema njima. Rekao sam da je vrh iza mojih leđa i da ćemo gore izaći samo da se zagrlimo i odmah krećemo nazad. Svi su me gledali čudno ali kada su izašli na vrh shvatili su zašto sam to rekao. Nije bilo slikanja raznih zastava jer se ionako ništa nije videlo. Potom smo se spustili do traverze gde su nas čekali Raša i Aca i tu smo napravili jednu veću pauzu kako bismo malo došli sebi. Svi su bili iscrpljeni i brinulo me je da li će izdržati do kampa Berlin. Na vrh su posle nadljudskih napora izašli: Dragan Jaćimović, Srđan Veljović, Boža Ristić, Ranko Jašović, Ivan Đokić, Jovo Elčić, Bobana Petrović, Branko Dikić i Semir Kardović. Posle nas na vrhu je stajala i prva Makedonka na Akonkagvi - Iliana Arsova i tri Poljaka. Takođe, napominjem da je Bobana Petrović postala prva žena iz BiH koja je stajala na krovu Amerike.

Spuštanje nije bilo nimalo jednostavno. Od In-dipediensije je nastao pakao, vetar se pojačao, a

snežna mećava je zavejala sve tragove koje smo tog jutra ostavili. Vidljivost na nekih 20 do 30 metara je pojačavala osećaj beznađa koji se pojavio kod nekih planinara. Iz nekog neobjašnjivog razloga bio sam potpuno miran i opušten. Hrabrost je u strpljenju.

Srđan je imao GPS uređaj za povratak, ali sam ga zamolio da ja ipak vodim, a da on vrši korekcije ako bude trebalo. Samo me je dva puta upozorio da ne idem putem kojim smo došli ali sam mu kasnije objasnio da sam pravio prečice, a to njegov GPS ne može da radi!

Bila mi je čast da predvodim ovaj tim jer su svi disali kao jedan, a još veća čast što su dve dame postavile nove nacionalne rekorde u visini. Ponosan sam na činjenicu da sam probijao put do vrha sve vreme od 6.000 m do 6.962 m i da je moj tim jedini toga dana izvršio uspešan uspon na najviši vrh Južne Amerike. Idućeg dana ponovo su najbolji argentinski vodiči pokušali da izvedu svoje grupe na vrh ali niko nije uspeo. Srđan je to prokomentarisao: „Oni nemaju Jaćima da im prti sneg do vrha!“. Sneg je padao svu noć a ne vreme se smirilo tek pred zorom.

Vremenska prognoza je potpuno omašila, ali smo uspeli da se snađemo i izvučemo maksimum iz ove ekspedicije. Svi smo se spustili živi i zdravi u bazni kamp 12. februara 2011. godine.

Tek tada me je stigao umor. Sledećeg dana na usponu poginula su još dva planinara što ukupno čini šest žrtava ove planine u samo dva meseca. Baš je surova ova planina, ali samo ako je ne poštujete.

Na kraju, želeo bih da se zahvalim Nini i Raši na sjajnom asistiranju tokom čitave ekspedicije. Oni nisu popeli vrh da bi pomogli drugima a to mnogo više vredi. U stvari ta dobra dela nemaju cenu. Takođe, veliku zahvalnost dugujem Jovi i Bobani koji su kao doktori odradili vrhunski posao tokom uspona.

Vođa ekspedicije Dragan Jaćimović

U kampu

Put ka vrhu

Svakim korakom sve smo bliži

Devetoro na vrhu

Highlanderisanje

Sve što je mlađe od 18. veka, u ovom gradu je novogradnja. Da li je to zbog preskupog viskija ili dobre politike zaštite starina, tek, ovde je „Stari grad” stvarno mnogo star...

Iako je podignut na sedam brežuljaka, kao Rim, zovu ga „severnom Atinom”. Ova zapetaljancija sa identitetom dolazi od sličnosti sa Atinom. Naime, nad Edinburgom se nadvija senka brega sa Edinburškom tvrđavom na vrhu. Tu su se okupljale glavešine i odlučivale o važnim pitanjima Škotske. Ako se uzme u obzir da su tu počinjali ratovi i dešavale se razne intrige, jasna je analogija sa grčkim bogovima i gospodarima života i smrti...

ISTORIZACIJA

Pretpostavlja se da je grad dobio ime po kralju Edvinu I, te da se prvobitno nazivao Edvinsburg (Edvinova tvrđava). U 15. veku postao je najmnogoljudniji grad u Škotskoj - neka vrsta srednjovekovnog Menhetna, pa su stanovnici umesto u horizontalnom pravcu počeli da se šire uvis, vertikalno. Pojedine građevine imale su i po desetak spratova predstavljajući prave oblakodere tog vremena.

Sve što je sagrađeno u 18. veku i kasnije smatra se novim. Danas mnogi stanovnici Edinburga žive u ovim „novogradnjama”. Za razliku od naših prostora, gde je starina sve što je prekriveno sa dva prsta prašine, lokalna samouprava edinburških kvartova izuzetno se brine da sačuva sve delove grada. Stanovnici ne smeju da menjaju arhitektonsku celinu u kojoj žive, ali zato dobijaju razne pogodnosti za plaćanje poreza i tako kompenzuju „nelagodu” življenja u spomenicima kulture. Princes Street i Princes Street Gardens (ulica i park), dele stari od novog dela grada.

U Edinburgu vlada neopisiva gužva istorijskih spomenika, zanimljivih arhitektonskih zdanja, te čuvenih kuća u kojima su živeli poznati Škoti. Hiljade priča, fasada i spomenika govori o zanimljivoj prošlosti grada.

Turisti se retko odvaže da izađu iz okvira glavne ulice u Starom gradu - Royal Mile (Kraljevska milja), međutim, vredno potrošiti vreme i istražiti bezbrojne

Levo: Edinburška tvrđava; Gore: Princes Street

.....
tihe, sporedne uličice i prolaze odakle se često pruža neočekivano zadivljujući pogled na grad, more i „highlands” - poznata škotska brda.

DVORAC NA BRDU

Stene uzdignutog Castle Rocka, bile su pravo mesto za čeku protivničkoj vojsci na invazionoju ruti između Engleske i Škotske. To je put koji su još od vremena rimskih legija pratile nebrojene armije. Edinburška tvrđava odigrala je ključnu ulogu u Škotskoj istoriji, a danas važi za jednu od najpopularnijih, najukletijih i najskupljih turističkih atrakcija u Britaniji. Ovo veličanstveno kameno utvrđenje podignuto je u svrhu odbrane i zaštite od invazije. Za neke je predstavljalo mesto torture, a za neke centar moći odakle se podanicima uterivao strah u kosti. ▶

EDINBURG

PHOTO: KARIN LINDSTROM, ERIN CALAWAY-MACKAY

Edinburški dvorac je dokaz duge i burne istorije, naročito atraktivne turistima koji su danas tihi svedoci davno prohajalih vremena kada su ljudi vodili ratove iz pohlepe, zbog verskih razlika, zabave... Kao, u ostalom, i danas... Na ulaznoj kapiji nalaze se statue Roberta Brucea (Robert the Bruce) i Williama Wallacea, dva ključna lika škotske istorije. Ako je verovati filmskoj verziji Mela Gibsona, dok je umirući Wallace pozivao Škote u oslobodilački rat, Bruce se grickao nokte jer je istog tog derana druknuo i isporučio Englezima. Biće da je i njega grickala savest, pa je nekoliko godina kasnije lično poveo momke u sukupicama da se bore protiv engleske tiranije... Ukratko: puno spletki i izdaja dopinelo je da se danas njih dvojica gledaju na kapiji Gornjeg grada.

Među preživelim objektima u samoj tvrđavi malo je onih koji su stariji od 16. veka, vremena kada su srednjovekovna utvrđenja mahom uništena u velikoj opsadi. Izuzetak je Kapela svete Margarete s početka 12. veka, koja je najstarija građevina u celom Edinburgu.

.....

Gore: Kilt + gajde = „Amazing Grace“; „noviji“ deo grada - 18. vek; skrovito mesto koje treba istražiti; spomenik Walteru Scottu; Dole: Dva Williama Wallacea - autostoper i „stone face“ - pronađite pet razlika

Među drugim znamenitim građevinama u okviru kompleksa su Kraljevska palata i Velika sala, kao i Narodni ratni muzej. Dvorac je sa najpoznatijom ulicom grada - Royal Mile, povezan podzemnim tunelima.

OPET TI ENGLEZI, FRANCUZI, GRČI...

Palata Holyroodhouse, zvanična je škotska rezidencija britanske kraljevske porodice - nova zgrada futurističkog dizajna koja je značajno premašila i budžet i rok izgradnje. Iako građena za škotske vladare, istorija je presudila da ova palata od vremena kraljice Viktorije, pa do današnjih dana bude rezidencija engleskih vladara.

Od 1861. godine, svakoga dana u 13 sati sa zidina zamka puca top. Nekada je to značilo objavu tačnog vremena za mornare u gradskoj luci, a danas je ovaj pucanj deo tradicije koja se ljubomorno čuva i neguje.

Calton Hill - strma litica sa koje se pruža najbolji pogled na Edinburg, verovatno zbog spomenika koji podseća na Partenon, predstavlja edinburški Akropolj. To je National Monument, podignut u znak

EDINBURG UKRATKO

- **Arthur Conan Doyle** (1859-1930), kreator Šerloka Holmsa rođen je u Edinburgu.
- **Edinburg** je bezbedniji od većine gradova, ali ipak postoji određen procenat kriminala, tako da treba preduzimati sve mere opreza. Sa brda Calton Hill se preko dana pruža veličanstven pogled, ali noću ga je bolje izbegavati.
- **Smeštaj** se teško nalazi u avgustu (zbog festivala) i oko Nove godine. Hrana, smeštaj i prevoz su skupi. Jedino što je ispod cene jesu muzeji i galerije.
- Najstariji **golf teren** na svetu potiče iz 15. veka i nalazi se u St. Andrews u Škotskoj - Meki svakog pravog golfera. Iako je trava na njemu stara oko 500 godina, i dalje ga koriste za ovu čudnu igru.
- **Škotski whisky** (whiskey - s „e“ je irski ili američki), jeste najpoznatiji škotski proizvod i glavna izvozna roba. Proizvodi se od 15. veka, ali je ovo piće najskuplje upravo ovde. Pored viskija piju se i likeri koji se baziraju na viskiju, kao na primer **drambuie**. A ako baš imate izrazitu želju da viski pomešate sa nečim drugim osim sa vodom, probajte **whisky-mac** - viski sa vinom od đumbira, ali imajte slobodan toalet na oku.

zahvalnosti Škotima koji su se borili protiv Napoleoneve vojske.

Tu je i spomenik Walteru Scottu, romanopiscu i pesniku, koji je obožavao istoriju i sa velikim žarom oživljavao vremena vitezova. „Ajvanho“ i „Rob Roj“ njegovi su verovatno najpoznatiji romani.

Kraljevska gimnazija Royal High School projektovana je po uzoru na Tezejev hram u Atini. A i Burns Monument, spomenik Robertu Burnsu, sagrađen je u grčkom stilu.

Princes Street u Edinburgu, jedna je od najspektakularnijih trgovačkih ulica na svetu u kojoj se nalaze zanimljive crkve i sahat-kula, sat koji tradicionalno ide tri minuta napred da ne biste propustili voz.

Posetu Museum of Childhood - svetu igraćaka, lutki, slikovnica i kostima nikako ne smete propustiti... Dugujete to svom detinjstvu i detetu u sebi.

OPET TI ŠKOTI...

Škoti su keltsko pleme koje se početkom šestog veka doselilo iz severoistočne Irske na područje današnje Škotske. Veliki su tradicionalisti, posebno ponosni na svoje poreklo, istoriju i nezaobilaznu činjenicu da su Škoti (ne Englezi). Veoma su ljubazni i komunikativni, društveni, pomalo prkosni, poslovično štedljivi (čitaj: škrti) i čak duhoviti za one koji razumeju njihov britak humor protkan ironijom i sarkazmom. Njihov naglasak engleskog jezika je tvrd, što je sasvim u skladu sa njihovim brđanskim temperamentom. Kada, na primer, Škot kaže: „Aye!“, rekao je „Da!“.

Tradicionalni kilt je važan deo svečanog odeli i obavezan „detalj“ na svim bitnijim događajima, čisto da se zna ko je „sa mladine strane“. Pravi Škoti ga nasleđuju, jer svaka porodica (klan) ima svoju mustru. Međutim, i „fake Scots“ ga mogu pazariti, a njegova cena zavisi od kvaliteta i materijala, pa može da košta od 300 do 600 funti. Nakon filma „Braveheart“, vladala je prava pomama za kariranim sukupicama, ali neki momci, poput Seana Conneryja ili Gerarda Butlera, nosili su ih tako muževno, elegantno i džentlmenški... Možda zbog toga jer su pravi Škoti?

Škoti imaju dva poroka, a to su viski i novac. Viski „troše“ više nego što bi trebalo, dok se novca odriču teška srca. O vladavini viskija govori i sledeći podatak: dok Eskimi imaju na desetine različitih izraza za sneg, Škoti imaju više od 40 različitih reči sa značenjem „pijan“. ■

GDE, ŠTA, KAKO...

Hrana i piće

Ako ste poklonik „vatrene vodice“ i iznutrica, Edinburg je pravo mesto za vas. Ovde možete da pronađete ovčarski puding od viskija ...

Tradicionalna škotska kuhinja je jaka, masna i začinjena viskijem. Doručak obično čini voćni sok i musli, slanina, šunka, kobasice, krvavice, grilovani paradajz, pečurke i pržena jaja. Riba za doručak može delovati čudno, ali nije retka pojava u ribarskim zajednicama. Škotska supa od ovčetine, raži i graška je hranljiva i ukusna, a **cock-a-leekie** je jaka supa od pileline i praziluka. Česte su i supe od krompira, pogotovo zimi.

Srnetina je specijalitet u mnogim lokalnim restoranima i često se služi u kremastom sosu od vina ili viskija. **Haggis** je nacionalno jelo po kojem je Škotska najpoznatija i to je neka vrsta sarme koja se pravi od sitno seckanih pluća, srca i džigerice jagnjeta pomešanih sa zobenom kašom i lukom. Ipak, ono što Škoti najčešće jedu jeste mleveno goveđe meso dinstano u luku, šargarepi i umaku, servirano sa pire krompirom.

Škotski losos je svetski poznat, a jedan od specijaliteta je i **arbroath smokies** - lako dimljeni svež bakalar, koji se tradicionalno jede hladan. Riba se obično poslužuje u kombinaciji s blagim umacima od začinskih trava i sveprisutnim krompirom. Zapravo, verovatnoća da vam posluže bilo koje jelo bez krompira skoro je nikakva.

Tradicionalni škotski pudinzi su: **cranachan** (šlag ulupan sa viskijem, ovsenim pahuljicama i malinama), **athollbrose** (mešavina šlaga, viskija, meda i ovsenih pahuljica) i **cloutie dumpling** (ribizle i suvo grožđe).

Najpoznatije bezalkoholno piće u Škotskoj je **Barr's Irn Bru** - slatko gazirano piće radioaktivno narandžaste boje. Ima ukus žvakaće gume i skida kamenac sa zuba. Škoti se kunu u njegova okrepljujuća svojstva, pogotovo za mamurluk.

UKRATKO: Škoti načelno vole da jedu životinjske iznutrice, a tradicionalna hrana može se gustirati u doslovce svakom restoranu. Cene su do recesije bile „jake“, a danas su još „jače“. Za dnevni meni u osrednjem restoranu pripremite 30 do 45 funti. Milijana Tomić, geograf

Haggis + pire od krompira i rotkve

Najmanja država Afrike

Sa svega desetak hiljada kvadratnih kilometara, Gambia je najmanja samostalna država kontinentalne Afrike. Pustolovno putovanje po zapadnoj Africi dovelo je Alesandra i Nadu Damjanović i u ovu neobičnu zemlju...

Zamislite neobičnu državu koja se pruža usko duž jedne velike reke i vijuga kao zmija prateći rečne okuke i meandre. Takva je Gambia, najmanja država kontinentalne Afrike. Najveća širina te države je kod ušća istoimene reke u Atlantski okean i tu iznosi pedesetak kilometara. U unutrašnjosti se ta širina smanjuje na samo tridesetak kilometara. Dužina države Gambije je oko 350 km. Zauzima

površinu od samo desetak hiljada kvadratnih kilometara, a ima oko milion i po stanovnika. Nalazi se na krajnjem zapadnom delu Afričkog kontinenta.

U Gambiju se može otići avionom, najbolje iz Londona, za pet do šest sati leta, a kopnom ili morem najlakše se stiže iz susednog Senegala. Putevi su loši, pa često, uz propali izlokani asfalt vodi nekoliko puteva koje su vozači napravili izbegavajući rupe.

Na te „alternativne puteve“ silazio je i naš vozač iako je vozio autobus. Pri tom je podizao oblake crvene prašine zbog koje smo zatvarali prozore otvorene makar samo zbog fotografisanja. Prašina je tolika da se taloži na okolno rastinje, pa je ovo potpuno izmenilo boju.

U primorskom delu Gambije, u selima, ima zidanih kuća. Kraj puta, ili samo nekoliko metara dalje, nalaze se česme za vodu. Sve dosta podseća na već viđeno u primorju Senegala, iako su vodiči tvrdili da je standard ovde mnogo niži.

Po službenim statistikama koje se vode pod okriljem Ujedinjenih nacija Gambia važi za jednu od najsiriromašnijih zemalja sveta, sa godišnjim dohotkom po glavi stanovnika od svega oko 1.000 dolara. Skloni smo da ne verujemo ovim podacima. Činjenica je, da je veliki broj stanovnika nepismen, mnogo je nezaposlenih, ali i pored zabrana svi trguju ili rade druge, ilegalne poslove kako bi se ishranili.

Senegal je jedina zemlja sa kojom se Gambia graniči, tako da se može reći da je Gambiju Senegal obgrlio sa svih strana.

Gambia je najpre bila portugalska kolonija - još od 15. veka, da bi kasnije potpala pod englesku kolonijalnu vlast. I tako je ostalo sve do druge polovine prošlog veka, kada se Gambia osamostalila. U zemlji je i danas zvanični, službeni jezik engleski, iako je u okolnom Senegal - službeni jezik francuski! To jasno pokazuje koliki su uticaji kolonizatora. Ipak, većina stanovnika su muslimani, suniti, a samo je mali deo primio hrišćanstvo - veru kolonizatora.

Kažu da su granice ove male zemlje određivane topovima. To asocira na rat, na razrušene kuće, na gomile mrtvih. Međutim, ovo nije postignuto ratnim dejstvima protiv urođenika, već brodovima kolonizatora koji su plovili po reci Gambiji. Obe obale reke tada su bile pod nepreglednim šumama, prave džungle, koje su kasnije desetkovane. Ti brodovi su povremeno na jednu, pa drugu obalu reke ispaljivali topovsku đulad. Tamo, na dometu topovskih kugli sa brodova, postavljeni su granični kamenovi kolonije.

Levo: Panorama glavnog grada Gambije - Banjul; Gore: Novogodišnje raspoređenje i lokalna turistička ponuda; gužva na ulici - svi nešto rade, ali i dalje je Gambia jedna od najsiriromašnijih zemalja crnog kontinenta; Dole: Stolarska radnja i „salon unikatnog nameštaja“

To objašnjava zašto Gambia zauzima samo uzani prostor sa obe strane reke. Samo na najzapadnijem delu država Gambia je nešto šira. Tu je prostrano, dosta plitko ušće reke Gambije u Atlantski okean. Reka ovde pravi široku deltu sa mnoštvom ostrva, ostrvaca, rukavaca, kanala, meandra... Na jednom od ostrva na samom ušću nalazi se i glavni, ali ne i najveći grad ove države, Banjul. Banjul ima svega oko 50.000 stanovnika. Da bi se od glavnog grada pošlo na sever prema Senegal i njegovom glavnom gradu Dakaru, mora se ući u trajekt koji vozi svaki sat vremena. Treba preći široki rukavac reke Gambije da bi se stiglo na močvarnu obalu kod mesta Bara. Dalje su ide dosta lošim putem na sever do senegalske

granice koja je odavde udaljena svega dvadesetak kilometara.

Prilikom dolaska u ovu malu zemlju uočljivo je da u njoj ima više vozila nego u susjednom Senegal. Ta su vozila manje stara i manje dotrajala nego senegalska.

Desetak kilometara pre glavnog grada ulazi se na savremen put - duplu kolovoznu traku koja nasipom vodi do Bandžula na adi reke Gambije. Sam grad se sastoji od prizemnih i jednospratnih kuća. Čistoća i urednost ulica i kuća je bar ovde ispred Senegala, ali ko zna kako je na istoku zemlje, duboko uz reku Gambiju... Blokovi kuća i ulice u gradu su planski građeni. Ima i puno zelenila. Sve deluje simetrično i nekako engleski uredno, iako higijena države u celini, nije jača strana.

Karakterističan je i lepo uređen kružni trg u centru Bandžula sa visokom, neobičnom trijumfalnom kapijom. Penjemo se liftom na platformu odakle je

izvanredan pogled na sve strane - na reku, rukavce i ceo grad. Domaćini sa ponosom dodaju da je ova kapija najviši objekat u gradu, jer ovde nema višespratnica, pa se retko koja kuća vidi od zelenila i drveća. Trijumfalna kapija sagrađena je pre nekoliko godina kada je i danas aktuelni predsednik republike po drugi put izabran na tu funkciju.

U svim turističkim priručnicima stoji da u Gambiji i Senegal žive pripadnici istih plemena:

Volofi, Sereri, Đole... Posmatrajući stanovnike Gambije uočavamo da se oni dosta razlikuju od Senegalaca ne samo po visini i građi tela, nego i po rasnim karakteristikama (oblik glave, nos, usne). Ta razlika ide na štetu Gambijaca koji su, kako sami kažu, manje lepi od svojih suseda Senegalaca..

Ta činjenica je učinila da se setimo jedne istinite priče koja potiče od pre nekoliko vekova. I ovde, gde je danas glavni grad Gambije - lep kolonijalni

Gore: Autor teksta Aleksandar Damjanović ispred Trijumfalne kapije; Dole Trajekt pristaje na obalu

Obale Gambije nekada su bile obrasle džunglom; Dole: Osmeh od milion dolara

grad Bandžul, pre nekoliko vekova bio je punkt za otpremu robova u Severnu, Srednju i Južnu Ameriku. Robovi su sakupljani ne samo iz bliže okoline, već su dopremani gotovo iz cele Afrike, a tamo žive različita plemena, ne samo po jeziku, već i po fizičkom izgledu. Uslovi smeštaja i kontrola robova ovde je bila nešto blaža nego na Ostrvu robova kod Dakara, pa je bilo dosta uspešnih begova u tada neprohodnu džunglu oko reke Gambije. Potomci begunaca - robova iz duboke unutrašnjosti Afrike, danas su žitelji Gambije i zato se dosta razlikuju od okolnih senegalskih plemena.

U drugoj polovini 20. veka, posle ukidanja kolonijalnog poretka, došlo je do stvaranja unije - zajedničke države Senegala i Gambije. Država se zvala Senegambija. Taj „brak“ je trajao samo desetak godina, pa je došlo do razlaza mirnim putem.

Prelazak granice između ovih dveju zemalja je za Senegalce i Gambijce veoma jednostavan. Njihovim stanovnicima treba samo lična karta i prelaz granice ide bez problema. Međutim, bili smo svedoci da su mnogi građani obe zemlje prela-

zili granicu u oba pravca ne javljajući se graničarima i ignorišući propise, čak i ne pokazujući nikakva dokumenta. Mi, stranci smo prethodno u Dakaru, u ambasadi Gambije, za 25 evra dobili za samo jedan dan Gambijsku vizu, koja je uneta u pasoš.

U Gambiji smo boravili samo dva dana. Bili smo smešteni u hotelu koji ispunjava sve evropske standarde. Jedan je u lancu Atlantik hotela. Pored lepog, interesantnog i urednog enterijera, pažnju privlači okolno raskošno zelenilo, bazen i oko njega veliki restoran. Plaža je pesčana, a voda prijatna i čista iako smo se kupali početkom decembra, tako da su utisci zaista pozitivni. Kontrast između naselja u kojima žive stanovnici ove male afričke zemlje i ove oaze luksuza je ogroman.

Nismo imali priliku da obiđemo unutrašnjost zemlje, dublje uz reku Gambiju. Da jesmo, slika ove države bila bi sigurno bila celovitija i, možda, objektivnija.

Ali i za kratko vreme provedeno u Gambiji dosta smo videli i mnogo toga saznali. Zato i sledi zaključak: vredelo je ići u ovaj „džep“ zapadne Afrike.

ALEKSANDAR I NADA DAMJANOVIĆ

Sasvim spremni za nove pohode

Dosta smo zabušavali! Stiže proleće i treba razmrdati nožice. Ukoliko ste izbegavali zimske pohode, biće vam potreban period navikavanja na outdoor aktivnosti. Ako ste jesenas, pak, kondiciju obesili o klin zajedno sa gojzericama, krajnje je vreme da se aktivirate...

Svi oni koji su tokom dugih zimskih meseci zabušavali, s prvim prolećnim danima susreće se sa standardnim problemima svake outdoor aktivnosti: žuljevi, bolovi u nogama, zadahanost, nedostatak kondicije... Iako su neki vredno

vežbali tokom zime i pržili energiju (masti) u tere-tani ili u šetnji, sada ste ponovo pred uzbrdicom na koju niste navikli...

OTERAJTE ŽULJEVE

Dešava se da vaše stare, razgažene cipele, posle nekoliko meseci „odmora“ počnu da pokazuju sopstvenu volju. Cipele koje su se odavno oblikovale po vašoj nozi, sada su krute, tvrde i imaju čudne izbočine gde ih nikada nije bilo... Baš tu nastaju žuljevi. Kada osetite žuljanje cipele, najverovatnije već imate crveno, blago natečeno mesto na stopalu. Većina će tu sitnu smetnju ignorisati, pa će se vremenom javiti plik ispunjen bezbojnom tečnošću. To zapravo znači da su se gornji slojevi kože razdvojili i da se među njima drenira limfa. Ukoliko i ovo ignorirate, što je, prilično teško i za nepoverovati, počće da se javljaju oštećenje dubljih slojeva kože. Krvarenje, nesnosan bol i pečenje, glavne su karakteristike tog stanja. Zbog toga žuljanje cipele ne treba trpeti, jer se može dogoditi da zbog jednog malog žulja, zadržavate celu kolonu ili, još gore, dovedete sebe u neku tešku situaciju.

Prvi zadatak je prekinuti žuljanje. Dva para čarapa to treba da spreče (većina planinara bez obzira na vremenske uslove uvek nosi duple čarape), ali ako to ne pomaže, uvek možete da intervenišete pomeranjem uloška ili podmetanjem maramica. Tako će vaše stopalo zauzeti drugačiji položaj u cipeli. Mnogi će reći da se na taj način mesto žuljanja seli na drugo mesto, ali nekada zaista može da pomogne.

Ukoliko ste već zapatili žulj ispunjen limfom, bitno je da što pre reagujete, kako se ne bi dogodilo da otkinete odvojeni sloj kože. Žulj, sam po sebi nije opasan, jer ga štiti tanki sloj kože. Međutim, ▶

Stiže proleće, a mnogi su tokom zime sasvim neopravdano bili neaktivni

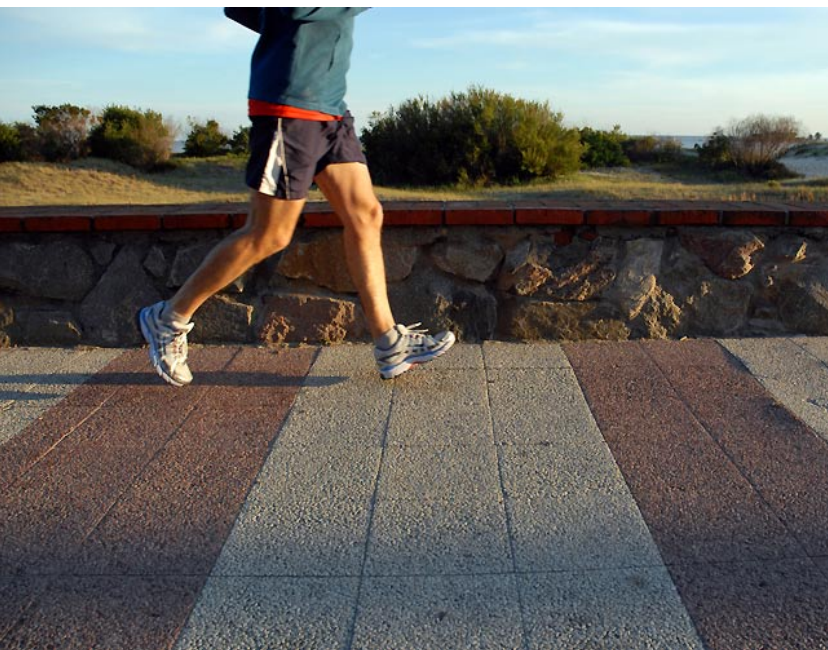
ukoliko se ona ukloni, oštećeni sloj kože naći će se na meti mikroorganizama koji žive u vašim cipelama. To može da dovede do lokalne infekcije i komplikacija, koje mogu da vam pokvare boravak u prirodi. Zato treba reagovati preventivno.

Dezinfikujte nažuljano mesto, pa iglom probušite klobuk žulja. Pustite da limfa isteče, te da se spoljni sloj zalepi. Na taj način ćete sprečiti da dođe do pucanja žulja. Mesto ponovo dezinfikujte pa postavite flastere. Najbolje je da koristite komade gaze i lepljivu traku. Na prvom sloju gaze napravite rupu, da je postavite tako da otvor leže preko žulja. Drugi sloj čiste gaze postavite odgore pa krajeve dobro zalepite. Ako vam čizma i dalje smeta, trakom prelepите ceo flaster i potrudite se da što pre dođete do mesta gde ćete moći da se izujete na duže vreme. Najvažnije je da su vam noge suve i čiste, što nije uvek izvodljivo, pa je najbolje da s vremena na vreme (najbolje ujutro i uveče) dezinfikujete nažuljano mesto i prekrijete gazom.

OJAČAJTE PLUĆA

Ne poznajem nikoga ko se ne zadiše kada ide uzbrdo, ali poznajem mnoge kod kojih se to javlja znatno kasnije. Razlog tome su snažna pluća, a ključ je u treningu! Kratki, a intenzivni rafali aerobnih aktivnosti učiniće vaša pluća postanu „elastična“, odnosno da vaši mišići ne zavape za kiseonikom svaki put kada ubrzate korak.

Trčanje ili brzo penjanje uz stepenice (oko 90 sekundi), sa pauzama sporog hodanja (90 sekundi), doneće prve rezultate već nakon nekoliko nedelja. Umereni treninzi sa nekoliko serija, tri do četiri puta sedmično (sa jednim danom odmora između), učiniće da se već nakon nekoliko nedelja svrstate

Pronađite meru u kilometraži

ISPRAVNO POSTAVLJANJE FLASTERA

Biće vam potrebne dve sterilne gaze. Donjom gazom sa rupom napravite platformu kako biste smanjili pritisak na nažuljan deo stopala. Gornja gaze treba da zaštiti iritiran sloj kože. Ovo može da pomogne ali nikako nije rešenje problema.

u ovu drugu grupu planinara – onih kojima treba duže vremena da se zadišu.

SAVLADAJTE DALJINU

Da biste pojačali kardio izdržljivost, osmislite svoj kardio program. Kao i obično, preporučujemo priručne metode – nasip duž obližnje reke, park ili stepenište. Izaberite svoju stazu, ritam, brzinu... Ako počnete odmah, prve rezultate očekujte nakon 30 do 40 dana. Ako želite brze rezultate, svoj ranac opteretite sa težinom od pet do deset kilograma. Opterećenje ubacite tek kada steknete neku kondiciju i to počnite sa manjim težinama. Posebnu pažnju obratite na zglobove, jer se može dogoditi da zbog opterećenja počnu da vas bole noge.

SPREČITE BOLOVE U POTKOLENICI

Oštri bolovi u potkolenici se javljaju zbog preopterećenja. Dugotrajno hodanje, višednevne ture, velika opterećenja... Sve su to uzroci ove neprijatnosti, prilikom koje dolazi do blage upale nerava koji se nalaze između kostiju u potkolenici.

Tretman predstavljaju jednostavne vežbe, kojima ćete ojačati mišiće i tetive. Neizmeničan hod na petama i prstima može da bude od velike pomoći. Hodajte 90 sekundi na petama, pa protegnite stopala i noge, tako što se 30 sekundi propinjete na prste. Nakon toga, hodajte 90 sekundi na prstima, pa 30 sekundi protežite noge propinjanjem na prste. Tri seta ovakvih vežbi pomoći će vam da eliminišete problem.

ZAUSTAVITE GRČEVE U NOGAMA

Krivci za grčeve u nogama su dehidracija, umor i nizak nivo elektrolita, što prozrokuje spazam mišićnog tkiva. Ukoliko pijete dovoljno vode, načelno ne bi trebali da imate probleme sa grčevima. Kada se grč već pojavi preostaje vam istezanje i trljanje zgrčenog mišića. Što pre pijte vode i progutajte neko energetske piće.

Sigurno će se pronaći neko pametan da vam savetuje da se ubodete iglom u nogu, istrljate stopalo sapunom i rakijom ili da - ovo je zaista najluđe što smo ikada čuli - zagrizete palac na nozi... Od toga, verujte mi, nikome nije bilo bolje, ali ukoliko baš insistirate možete da isprobate. ■

Krtova družina

Vrlo „paraplaninarska nakupina“ Poždrljivi planinarski krti okomla se na Strahinjščicu (Republika Hrvatska). Evo kako su se 19. 2. 2011. godine hrabri i šaljivi krti nosili sa planinom...

Ujutro kad je otvorio oči, te male slijepe oči, odmah je vidio da se sprema „Strah i Njiščicu“ na njegovom novom putu. Kako bi prošao kroz tu „Strah i Njiščicu“ koja stoji na njegovom putu Ata Krt je pozvao svoju staru Prstenov... ovaj, Krtovu družinu koja je poznata još od starih drevnih dinosauruskih dana. Da krenuli su, kao i svaki put... s puno volje, s nekim čudnim osjećajem u trbuhu (neki to zovu i mučnina, ali nisu bili sigurni što je to) na dugi, dugi put. Makar će Vam se priča činiti nemoguća, ispričat ću Vam priču kako se Prst... Krtova družina snašla na tom velebnom putu.

Nakon što je Prst... Krtova družina stigla na to maglovito polazno odredište a najradije bi ostali u krtičnjacima, stišćući se uz njeno toplo dupe i još topliji radiator prikopčan na susjedovu struju, shvatili su da moraju stisnuti svoje velike oči i krenuti tim planinskim putem. Krenuvši putem kojim su nekad Krpinski praljdi hodali, Prst... Krtova družina shvatila je da njihov put znači ipak nešto više od samog habanja gojzerica, trošenja sve te silne energije i moći koja je u njima. Prvi dio puta se naša Prst... Krtova družina morala nositi sa teškom asfaltiranom cestom koja zapravo svojim markacijama vodi do prave avanture. No, nedugo kako su ih njihove nožice nosile, Prst... Krtova družina morala je stati i okrijepiti se vatrenom vodom kako bi povratili svoje izgubljene moći i energiju izgublenu od prethodnog dana. Kad su konačno stigli do zemljanog puta na njihovim licima mogao se vidjeti velik osmijeh i žar u slijepim očima. Put na vrh

velebne nam planine je pokazao da se tu ima svega za vidjeti...

Okruženi netaknutom prirodom, Prst... Krtova družina je nastavila svoj put osvajanjem prvog brdašca koji stoji uz velebnu „Strah i Njiščicu“. To je poznati „Slon“. Životinja velika poput kombija, samo što ima velike uši i veliki nos. Popenjati se na Slon nije mala stvar. Uzak puteljak i snijeg znaju zakomplicirati stvar. Prst... Krtovu družinu nije moglo ništa smesti u njihovom pohodu. Pogled sa Slona na Krapinu, pračovjekovu prijestolnicu bio bi savršen da tog dana nije bilo magle. Spustivši se u jednu kotlinu ispred Prst... Krtove družine nazirala se planina. Sa žarom u očima krenuli su dalje. Snježni pokrivač koji ih je pratio putem oduzimao je njihov dah. Ljepotu koju stvori priroda

je naprosto neopisiva. To se mora vidjeti. Doživjeti. Osjetiti. Kad je naša mala družina stigla na vrh planine, shvatili su da je to samo još jedna u nizu planinica jer se pravi vrh tek počeo nazirati. „Gorjak“ im se smijao. „Strah i Njiščica“ se smijala. Naša mala družina je tada shvatila da nisu još ni na pola puta. Krenuli su dalje. Put ih je doveo do mjesta kao da je iz druge planete. Opet nešto neopisivo. Priroda. No, naša družina je postala izmučena, gladna, pomalo promrzla. Posegnuli su za zadnjim kapima vatrene vode kako bi vratili još ponešto svoje moći. Tada ▶

FOTOGRAFIJE: PPK

su shvatili da su izgubljeni. Strah, jeza, ufff... Tada je Zbilja Slep Krt (prema kome je Bear Grill, Mali Ivica) poznatom MAJHEN OBER CRASH metodom snalaženja u prirodi našao pravi put. Da Vam ukratko objasnim o kakvoj je metodi riječ. Zbilja Slep Krt ima sposobnost zalijetanja u drvo i odbijanja prema pravom putu. Prst... Krtova družina je brzinom munje krenula tim putem. Družina se konačno našla na pravom putu. Naposljetku, metri su dijelili našu malu nakupinu do planinarskog doma. Stigavši na tajno odredište „Neradni planinarski dom“ družina se okrijepila čajem, kavom, krtobasama i inim drugim hranjivim stvarima. Zbog „Neradnog planinarskog doma“, Prst... Krtova družina nije uspjela osvojiti vrh „Strah i Njišćice“, „Sušec“.

Družina je morala krenuti prema podnožju velebrne nam planine. Krenuvši drugim putem prema domovini pračovjeka, Krapini, Prst... Krtova družina je nakon napornog uspona koji je naplatio svoj danak doživjela još nekolicinu strašnih stvari na putu. Koljena su počela pucati, vatrene vode više nije bilo, ponovno su se javili umor, odumiranje ligamenata, retardacija. Jedino je Farmaceut Krt doživio neviđenu sreću (stala je u metabolički produkt prahistorijske nam životinje, Jetija). Došavši do asfaltirane ceste Prst...Krtova družina naletjela je na nekretninu u kojoj smo popili nepoznatu tekućinu zlatne boje i bijele pjene. KRAJ.

NAKUPINA KRTI

Pošto nam sami naziv govori „paraplaninarska nakupina“ nismo službeno priznati. Generalije naše paraplaninarske družine su na **Facebook-u**. Neslužbeno okupljalište je na Ravnoj Gori u planinarskom domu „Filičev dom“.

Kontakt osoba: Mladen Cuklin - Vredni Vezni Krt
Mob: +385 98 245 850

Posvuda: Strahinjščica je šumovita planina koja povezuje Ivanščicu na istoku, s Kostelskim gorjem na zapadu i zajedno s njima dijeli hrvatsko Zagorje na dvije kotline. Krti ovu planinu poznaju kao vlasitit džep

Levo: Uhvaćen u letu - Pamporovo (Bugarska);
Gore: Irma i Đuka na Jahorini

Daska vs. skija

Kada gledate snowboardere kako lete po snežnoj stazi i izvode sve moguće i nemoguće skokove, čini se da nema ništa jednostavnije od toga. Međutim, iza svakog spusta stoje godine treninga, penjanja uz brdo i spuštanja niz planinu. Evo priče snowboardera...

Razgovarali smo sa Irmom Puškarević, fotografom iz Novog Sada i Branislavom Miroslavim, preduzetnikom iz Kule, o njihovim snowboard aktivnostima. Toliko su nas zaintrigirali pričom o ovim veštinama da smo iz istih stopa bili spremni da upadnemo u prvu prodavnicu sportske opreme i pazirimo dasku.

Zašto snowboard, a ne skijanje? Da li ste probali i jedno i drugo?

- S obzirom da sam rođena u Sarajevu, u blizini planina Jahorine i Bjelašnice, od malih nogu sam

probala skijanje. Ali to je bilo rekreativno, kada sam išla na zimovanje sa roditeljima. Jednom, kada sam već bila u tinejdžerskim danima, videla sam snowboard, i to mi je bilo jako zanimljivo i novo. Od kad znam za sebe bila sam sklona nekim ekstremnijim varijantama, ali mi otac nije dozvoljavao. Govorio bi da ne mogu ništa bez instruktora, da će biti povreda... Trebalo je da prođe par godina da se ja malo osamostalim i da odem sama na zimovanje i probam snowboard. To je bila ljubav na prvi pogled i od tada samo vozim snowboard. Skije su isto super, ali se ja, kao osoba, nisam pronašla u tom načinu i stilu vožnje. Znači, ne tvrdim da je snowboard bolji od skija i svim mojim prijateljima savetujem da probaju i jedno i drugo, pa da vide šta njima više leži po karakteru.

Da li se može smatrati da je snowboard ekstremniji po nekom načinu vožnje recimo ili je to mit?

- Do skoro je bio, jer konstrukcija skija nije dozvoljavala da se skija po recimo dubokom snegu, po

nepristupačnim predelima, ali su sada dizajnerski i konstruktorski skije malo uobličili i danas, pored klasičnih, postoje i „free style“ skije. Poslednjih godina, od kada postoje takmičenja u free style skijanju, u vožnji se primenjuju isti ili slični trikovi pri vožnji i isti intezitet ekstremnosti kao i kod snowboard-a.

Do pre četiri-pet godina to nije moglo da se vidi na našim stazama. Skijaši i snowboarderi su bili podeljeni i na neki način konfrontirani.

Da li su iste straze za obe grupe ili su za snowboard neke posebne?

- Nema ih, odnosno, iste su, što je prilično loše rešenje. Skijaši prave određene pokrete na skijama, a mi opet neke drugačije, što nikome ne odgovara, pa se desi da se i mi ili oni izubijajmo na stazi. Tako je barem kod nas. U Francuskoj, gde imate kilometre i kilometre staza nema toliko tog sukobljavanja, pa je lakše voziti. Ovde se snalazimo, pa odemo na neki „off road“ momenat (van staze) i radimo „free ride“. To je ekstremniji način vožnje za koji treba dosta snega. Žabljak je planina broj jedan u regionu za te stvari, i volimo uvek tamo da odemo, jer je najbolje. Mora da bude dubok sneg, što je uslov da vozimo između drveća i po neutabanom snegu.

Kad radite nešto tako van obeleženih staza, da li ste u obavezi da se prijavite nekome, gorskoj službi ili nekome drugom?

- Ne! Radimo to na svoju ruku i sopstvenu odgovornost. Nažalost, prošle godine je jedna devojka, za koju znamo da je bila dobra u ovom sportu i da se od malena takmičila na Jahorini, poginula od lavine. To je nešto što ne može nikad niko da predvidi i

mogu da stradaju najveći profesionalci. Znači, kada se ide van staze, ide se na sopstvenu odgovornost, znate u šta se upuštate i morate da pazite na lavine. Ima ljudi koji prvi put stanu na snowboard i žele odmah da voze extreme i takvi mogu lako da strada-ju. Na tv-u sam gledala da postoji uređaj koji do neke mere previđa, meri stepen opasnosti od lavina, a nisam čula da to neko kod nas ima. Bez obzira što idemo van staze imamo uvek neki broj koji bi mogli da nazovemo u slučaju potrebe ili opasnosti. Na sreću, do sada nismo imali potrebu za tako nečim.

Da li je voženje snowboarda skup sport? Mislim i na cene opreme i na finansiranje odlazaka na staze i koliko često puta godišnje uspete da odete negde?

- Otići na zimovanje je uvek bilo skuplje nego otići na letovanje. Zavisi na šta ste spremni, ali kada ste mladi vi teoretski možete na more da odete stopi-

.....

Gore: Egzibicije u Bugarskoj; „Daskiranje“ na Jahorini; Prvo rad - onda zadovoljstvo - otkopavanje žice na Žabljaku; Društvo na Žabljaku, na Savinom kuku; Dole: Predah na mećavi i uživanje u pogledu (Žabljak)

ranjem, a ni na plaži vam ne treba puno stvari. Za zimovanje vam treba dobra garderoba i oprema - u našem slučaju. Trebate imati dobre pantalone na primer, koje imaju takav i takav stepen propustljivosti vode, takođe slična jakna, rukavice, naočare, dobra obuća... Ako želite kvalitetno, možete svake godine kupiti po neki komad opreme, a uvek nešto možete i pozajmiti, ali u suštini se nađe neki način. Istina je da je ipak malo pala cena opreme u odnosu na pre desetak godina, na primer, ali ipak kvalitet uvek ima svoju cenu. Ja sam, na primer, kupila pantalone koje koštaju oko 60 evra, što nije malo, ali sam stalno bila mokra u njima i dok god nisam platila 200 evra, nije bilo moguće da potpuno i bezbedno uživam u ovom sportu. Kako uštedeti novac? Ja, na primer, mogu da ne odem na letovanje, jer mi ne znači ništa, a planina mi i sneg su mi sve i živim za to. Gledam da odem barem četiri puta godišnje na neku planinu.

Nabroj mi neka mesta na kojima ste bili u proteklih godinu dana i koliko uopšte traje snowboard sezona? Kada je najranije moguće otići na vožnju i do kada u toku jedne sezone?

- Ako imate dovoljno novca, možete u principu da idete cele godine. Nama je blizu Austrija, gde imate glečere i sneg i tamo preko leta često odlaze neki naši prijatelji, koji povremeno voze i sa nama. Mi smo prošle godine otišli krajem novembra na neke prve akcije. Na Kopaoniku je, na primer, od decembra bilo zgodno za vožnju. Tamo smo vozili po veštačkom snegu. Naravno, prirodni je mnogo bolji, ali kada ga nema dobar je i ovaj veštački. Dakle, do sada smo bili u Banskom (Bugarska), na Žabljaku, Jahorini, Kopaoniku, Kranjskoj gori i Pohorju (Slovenija), Švajcarskoj... Najpovoljnije je da se ide u martu i zbog cene i zbog manje gužve, a najviše zbog vremena. Na primer, kada odete u januaru i oko Nove godine, tada su veće cene i zbog toga što puno ljudi tada dobije godišnji odmor, raspusti su i svi dižu cene. Već kako prođe to, cene padaju, a u martu često bude i puno više snega i puno sunca. Retko kad nam se u januaru poklopilo da se sve bude super - i da bude puno snega, i da bude sunce, i da ne bude mećava. U našim krajevima sezona

može da traje relativno dugo. Ja sam se, na primer, spuštala na Žabljaku za 1. maj.

U januaru, pretpostavljam, ima i puno skijaša sa kojima ste „u sukobu“?

- Pa da, ima ih puno. Znače, i naš stil oblačenja je već u startu drugačiji od njihovog. Mi ne idemo na planinu da bi prikazali kakvu imamo jaknu ili deo opreme, a takvih skijaša je mnogo. Imaju opremu od 1.000 evra i poziraju, dok su „free style“ skijaši potpuno druga priča i mnogo sličniji nama i razumemo se. Ponoviću da je za „slobodni stil“, po mom mišljenju, najbolja planina Žabljak, zato što je divljina i tamo nema ni staze, ni lifta, ali tamo sam imala najbolje vožnje u životu. U najvećoj sezoni tamo ima tridesetak skijaša, jer retko ko ide. Rekli smo da nema ski-lifta. Ima u stvari jedan koji je iz dva dela. Obično radi samo donji, dok drugi deo ne radi, jer se zaledi. Onda mi snowboarderi, kada hoćemo da vozimo, uzmemo lopate, sve sami raščistimo i osposobimo, a onda dole molimo da puste nam puste lift u pogon. Odvozimo pet-šest krugova, pa se onda oni prave da neće da radi dalje i tako... Ali sve je to OK, jer pravi je doživljaj voziti na tom terenu. Kada se spustim sa vrha, mogu svaki put da odaberem neki drugi pravac i da vozim nešto novo. Ima jedna staza, a ostalo je divljina - idealna za nas.

Ima još jedan momenat koji nama borderima ide na ruku, a to je što mi možemo normalno da hodamo u našoj obući i da se snađemo kada nema lifta, dok skijaši teško to mogu u svojim pancericama. Ja nosim čizme slične planinarskim, mogla bih u njima i da izađem u grad ako želim, dok su skijaške pancerice teške, nepraktične da bi držale zglob. Mi stavimo dasku pod ruku i hodamo po planini gde god želimo...

Da li si imala neku nezgodu u vožnji?

- Ja sam prvi put stala na snowboard u Bugarskoj, a par nedelja posle toga smo odmah otišli na Jahorinu. Moja ekipa je tada već bila nešto iskusnija. Krenuli smo na vožnju i ja sam htela da ih pratim, a oni me nisu sačekali. Vozeći između jela, zaku- cala sam se u jednu. Nisam imala puno prostora za kočenje, a sav sneg je pao na mene. Jedva sam se izvukla, ali ta situacija je više bila kao u crtanom

filmu, nego neka ozbiljna nezgoda. Malo sam se uplašila, jer nikoga nije bilo oko mene, ali sve je prošlo OK. Moj savet početnicima je da ne kreću odmah na neke teške i ekstremne varijante vožnje. Da nisam pogrešno odlučila da pratim ekipu, ostala bih svakako na sigurnoj stazi, a tek kasnije sa sticanjem sigurnosti probala bih nešto teže, ali eto, nisam uradila tako.

Da li, kada idete na neku akciju, iskoristite priliku da obiđete još nešto usput, možda da ubacite neki element turizma ili ste zagriženi snowboarderi?

- Ponekad posetimo nešto usput, ali smo prično strogi po pitanju nekog izlaženja u grad. Tačnije, to nas ne zanima. Želimo da izađemo što pre ujutro na stazu, pa nema sedenja do pet ujutro i zna se zbog čega smo došli. Kad odemo na stazu, ceo dan smo na njoj, u vožnji i na svežem planinskom vazduhu. Obično kada ide ekipa od pet-šest ljudi, zakupimo neku kuću, a ponekad neko ponese neki uređaj sa sobom, pa napravimo našu atmosferu i dužimo se, naravno, ali ne trošimo energiju na izalaženje u grad. Teško je uskladiti noćni život i ekstremni sport.

JOVAN JARIĆ

Podzemna dvorana kao fudbalski stadion

Pećina nad Vražjim firovima (Đalovića pećina) najveća je pećina u Crnoj Gori, a njene prirodne vrijednosti se mogu mjeriti sa najljepšim pećinama u Evropi i svijetu. Potencijal pećine za nova istraživanja, i nakon 23 godine od prvih proučavanja, izuzetno je veliki. Speleološki odsjek Planinarskog saveza Beograda u saradnji sa Geoza-vodom iz Beograda započeo je početkom jula 1987. godine prva istraživanja ove pećine. U narednih nekoliko godina istraženo je i topografski snimljeno 10.550 metara pećinskih kanala. U posljednjih šest godina nova istraživanja pećine su radili češki speleolozi u saradnji sa Planinarsko-speleološkim klubom AKOVO iz Bijelog Polja. Istraženo je novih pet kilometra kanala, tako da je sada istražena dužina pećine blizu 16 kilometra.

Pećina nad Vražjim Firovima sastoji se od većeg broja kanala, hodnika i dvorana koji se prema položaju, i opštim morfološkim karakteristikama mogu podijeliti na više cjelina: „Kanal sa jezerima“, „Veliki lavirint“, „Veliki kanal“ i dio pećine u nastavku Velikog kanala koji je odvojen sifonima - „Kanal iza sifona“. Takođe, ove godine su ronjeni i sifoni na kraju „Kanala sa jezerima“ i taj pravac se pokazao jako perspektivnim. Preronjena su dva sifona i istraženo novih kilometar i po kanala iza „Srkovog pomorskog puta“.

Od prostranog ulaza, put kroz pećinu vodi pravo u „Kanal sa jezerima“. Ovaj dio pećine dosta je težak za savladavanje jer osim jezera ima dosta oštih kosina i vertikala. Najuočljivija specifičnost Kanala sa jezerima, kako mu to samo ime kaže, jeste veliki broj stalnih i periodičnih jezera. Stalnih jezera u ovom kanalu ima 15, a periodičnih između 20 i 30. To je dio pećine koji je još uvijek erozivno aktivan i taj dio pećine nema mnogo pećinskih ukrasa.

Na „kružnom toku“, u dvorani „Slavija“, put se mora odabrati: produžiti negostoljubivim „Kanalom sa

ZANIMLJIVOSTI

- Najveće jezero: „**Dugo jezero**“ – 220 metara
- Najviši stalagmit: „**Monolit**“ – 18 metara, dostiže visinu zgrade od šest spratova
- Najveća dvorana: „**Veliki brat**“ - ima dimenzije fudbalskog igrališta. Dužina je 100, a širina 40 metara.
- Najduži kanal: „**Dugi kanal**“ – oko 5 kilometara
- Najduži sifon: „**Češki**“ – 70 metara

Na zapadnom obodu Pešterske visoravni, nedaleko od Bijelog Polja (Crna Gora), usječena je u krečnjački masiv Đalovića klisura. Idući uzvodno kroz klisuru, poslije tri kilometra od Podvrške crkve, nalazi se lokalitet **Vražiji firovi**. Iznad firova, stepenasto povezanih kazana u kojima se skuplja voda, nalazi se ulaz u Pećinu...

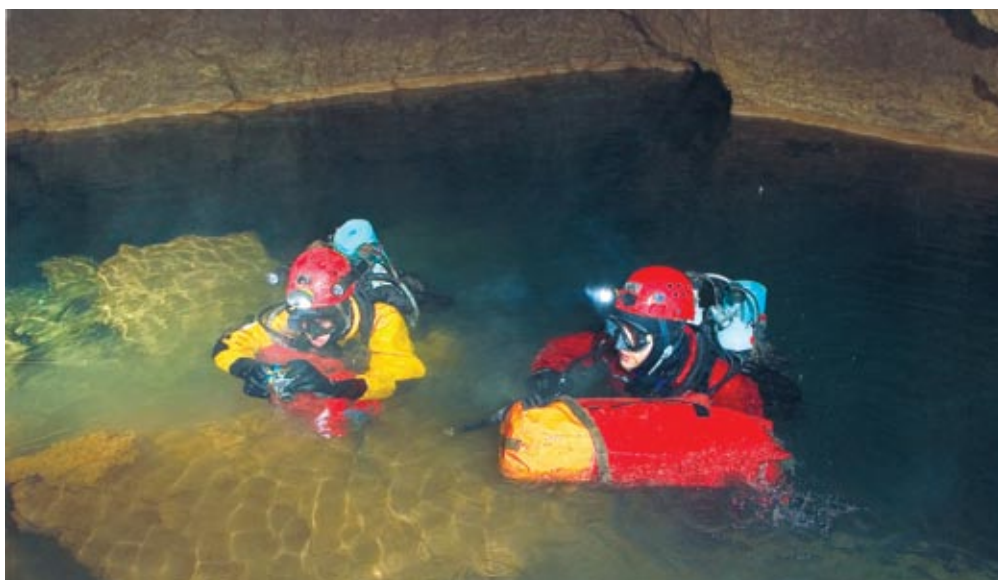

Levo: Crvene galerije; Gore: Speleolozi PSK „Akovo“ iz Bijelog Polja pripremaju se na ulazu u pećinu; Dole: Prelaz u „Kanal sa jezerima“ (foto: Željko Madžgalj)

jezerima“ ili preko „Prusikovog saliva“ popeti se na gornji nivo pećine. Ide se najčešće gore, u suvlji dio pećine. Na velikoj „Raskrsnici“ lijevo se može skrenuti u „Veliki i Mali lavirint“, a desno, preko prelijepe dvorane „Velikog crvenog saliva“, ulazi se u „Dugi kanal“.

„Veliki i Mali lavirint“ se su splet petanaestak kanala različitih dimenzija. Nalaze se u gornjem dijelu ▶

pećine pa su akumulacije vode veoma male. Mnogi smatraju ovaj dio pećine najljepšim jer se tu nalazi i najveća koncentracija pećinskih ukrasa, različitih vrsta oblika i boja.

Veliki kanal dominira u odnosu na sve ostale dijelove pećine svojim imponantnim dimanzijama. Prosječna širina kanala je oko osam metara (na mjestima i 20 m), a prosječna visina je oko 20 m (na pojedinim mjestima dostiže i 60 m), tako da se može smjestiti zgrada od 20 spratova. Posebno divljenje zaslužuje ogromna dvorana „Katedrala“, sa velikim stalagmitom pod imenom „Monolit“, čija je visina oko 18 metara. To je najvišiji stalagmit u pećini, mada ima još nekoliko imponantnih čija je visina oko deset metara.

Četvrta cjelina se nalazi iza sifona. Taj dio pećine obiluje vodom, ali ima i veliku koncentraciju pećinskih ukrasa. U ovom dijelu pećine se nalazi

RAZOTKRIVANJE MITOVA

● „**Pećina nad Vražijim firovima**“ je najduža pećina na prostoru dinarida. **Netačno** – Iako ima ubjedljivo najveći geomorfoloski potencijal, Pećina nad Vražijim firovima se nalazi na trećem mjestu najdužih pećina Dinarida. Duže od nje su Postojinska jama u Sloveniji (20.570), kao i pećinski sistem „Kita Gaćešina i Damirova puhaljka“ (18.175) u Hrvatskoj.

● **Ulaz pećine nad Vražijim firovima** se nalazi u Crnoj Gori, a najveći dio u Srbiji. **Netačno** – Iako je smjer „Dugog kanala i kanala nakon sifona orijentisan u pravcu Peštorskog polja, dakle prema Srbiji, istraženi dio pećine je još uvijek u granicama Crne Gore.

● **Potencijali pećine nad Vražijim firovima** se Iako mogu turistički valorizovati. **Netačno** – Pećina nad Vražijim firovima ima ogromne prirodne vrijednosti ali ostali faktori su negativni: Nalazi se u dubini nepristupačne klisure, nema pristupnih puteva, pećina je u jednom dijelu aktivna, potrebna su ogromna ulaganja...

najveća dvorana i najduže jezero. Posebnu pažnju zavrđuju dijelovi koji se zovu: „Veliki brat“, „Dvorana zelenih jezera“, „Dvorana nosača“, „Crvene galerije“, kao i „Kristalna odaja“ sa veoma lijepim i rijetkim ukrasima.

Prošle godine, ronjeni su sifoni na kraju „Srks-

ZAŠTIĆENE PEĆINE CRNE GORE

Spomenici prirode:

Lipska pećina (Cetinje)

Pećina Magara (Podgorica)

Pećina Grbočica (Virpazar - Bar)

Pećina Spila i Babatuša (Virpazar - Bar)

Novakovića pećina (Tomaševo - Bijelo Polje)

Jama Duboki do (Njeguši - Cetinje)

vog pomorskog puta“. Nakon drugog sifona otvorili su se novi, veoma obećavajući pravci za buduća istraživanja. Treba reći da se pojavio i vodeni tok a speleolozi su zabilježili i lijep vodopad visok oko šest metara.

Ne postoji kraški oblik a da nije prisutan na prostoru Crne Gore: na hiljade pećina, jama, ponora, snježanica... istraženo je od strane speleologa a veliki broj objekata još uvijek čeka istraživače iz raznih naučnih oblasti što Crnu Goru čini jednom od najzanimljivijih speleoloških destinacija u Evropi.

Nasuprot ovakvom prirodnom bogatstvu, nepostojanje sveobuhvatne pravne regulative, loša zaštita i nepostojanje katastra speleo-objekata na nivou države najveći su problemi u ovoj oblasti.

Samo nekoliko pećina u Crnoj Gori ima specifičnu zaštitu kao spomenici prirode, a nijedan objekat nema i adekvatnu fizičku zaštitu kako bi najvredniji potencijali bili zaštićeni od devastacije koja je u mnogim pećinama dostigla zabrinjavajuće razmjere. Recimo, u pravno „zaštićenoj“ Novakovića pećini (Bijelo Polje) uništavanja su veoma velika a slično stanje je u svim pristupačnim pećinama. Pravna zaštita, očigledno, ne daje prave rezultate. Sreća je, što je „nezaštićena“ Pećina nad vražijim firovima (Đalovića pećina) naša najveća i najvrednija pećina, „van domašaja“ veće posjete i veće devastacije ali i u njoj su primjetne značajne promjene. Pećina se nalazi u dubini nepristupačne klisure tako da je negostoljubiva priroda bila glavna brana većem uništavanju. Međutim, krajnje je vrijeme da se nešto preduzme kako bi se preduprijedile neželjene posljedice.

Sve glasnjiji i češći su zahtjevi speleologa i naučnika iz Crne Gore da se donesu jasna pravila u ovoj oblasti. U evropskim zemljama, pa i u zemljama u okruženju, sve pećine su zaštićeni objekti prirode. Pristup njima je zabranjen bez dozvole nadležne institucije i jasnog programa istraživanja. Takođe, u mnogim državama istraživanja su dozvoljena uz nadzor pratioca ili domaćeg stručnog lica. Kod nas svake godine imamo veliki broj stranih ekspedicija o čijim rezultatima istraživanja znamo malo ili nimalo. Veoma brzo, naše nadležne institucije u saradnji sa speleolozima i predstavnicima šire stručne javnosti, trebale bi donijeti niz propisa kojim bi se uredila ova oblast. Što se tiče Pećine nad Vražijim firovima svaka posjeta ili istraživanje bi trebala da se najavi lokalnom Planinarsko-speleološkom klubu „Akovo“ koje će obezbijediti neophodne dozvole i vodiče.

ŽELJKO MADŽGALJ

Noćna ski trka GSS-a

Cilj trke je promocija bezbednosti i pravila ponašanja na ski stazama, ali i popularizacija sportskih vrednosti i druženje mladih iz regiona...

Na stazi „Malo jezero“ na Kopaoniku, 5. marta uspešno je održana tradicionalna regionalna noćna ski trka Gorske službe spasavanja Srbije. Na ski stazi vrlo dobro opremljenoj tehnikom, ljudstvom i uz puno dobre volje prijatelja iz Javnog preduzeća „Skijališta Srbije“, okupilo se 60 takmičara iz Srbije, 15 iz Slovenije i Rumunije, dok je više od 250 prijatelja trke pratilo događaj.

Više od deceniju duga tradicija takmičenja, u organizaciji Gorske službe spasavanja, promoviše bezbednost i neophodna pravila ponašanja na ski stazama i u ski centrima u regionu, ali ujedno i popularizuje sportske vrednosti i druženje mladih iz regiona.

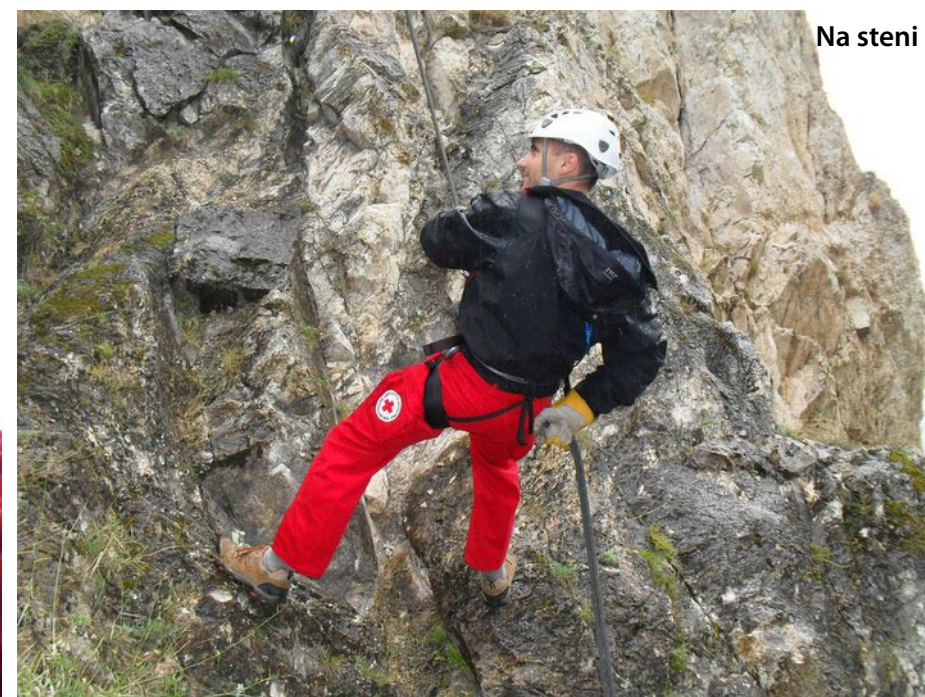
Nakon trke, u klubu „Žica“, podeljene su diplome i zahvalnica učesnicima, prijateljima i sponzorima

događaja. Prvo mesto na dual slalomu osvojio je Vladislav Mandić, dok su drugo i treće mesto zauzeli Vladimir Petrović i Marko Čalića, svi pripadnici stanice „Beograd“. Prvih pet takmičara, „Beosport“ i „Nestlé“ darivali su vrednim nagradama.

Pored tradicionalne regionalne trke koja se poslednje četiri godine vozi kao dual slalom, tog vikenda na Kopaoniku održano je i okupljanje predstavnika stanica gorskih službi iz regiona, što je doprinelo razvoju saradnje i razmeni iskustava gorskih službi u regionu.

- Veoma nam je drago što su tradicionalna trka, kao i ceo vikend, protekli u dobrom raspoloženju, kvalitetnoj razmeni iskustava, druženju i promovisanju zdravog sportskog duha. Zaista je zadovoljstvo videti toliko pozitivne energije na jednom mestu i gledati sjajne sportiste na delu. Posebno smo zahvalni kompaniji „Nestlé“ koja već drugu godinu za redom podržava našu tradicionalnu trku, i omogućava svim učesnicima, kao i našoj vernoj publici i prijateljima okupljanja, da lakše podnesu sportske napore i zimu uz ukusna i topla okrpljenja.“ ispred Gorske službe spašavanja - izjavo je Đorđe Vdović. ■

Dime Bocevski
i „palac gore“Dime se priprema
za penjanje

Na steni

Matka - poslednji uspon

Izgubili smo prijatelja Dimeta Bocevskog - dečka prepoznatljivog po osmehu, ljubavi prema planini i želji da svima pomogne...

U nedelju 13. februara, u 10,05, sedamdesetak planinara, prijatelja Dimeta Bocevskog krenuli su na memorijalni marš do mesta nesreće da polože sveže cveće i odaju počast tragično poginulom drugu i planinaru, koji je izgubio život pri padu sa stene u kanjonu reke Matke. U koloni sam bio i ja sa nekoliko drugova. Mi smo sa Dimetom, sedam dana ranije, 6. februara, nažalost poslednji put hodali. Polako se krećemo naviše. Kolona je bila duga i tiha. Svako od nas, još uvek sa nevericom u Dimetovu smrt, koračamo naviše i želimo da dođemo tamo gde je nas nekolicina bila i tog kobnog 6. februara. Idemo do Crkve svete nedelje, koja se nalazi na stenovitim padinama Matke, iznad Crkve svetog Andrea, na samom jezeru. Na putu smo zastali kod Crkve svetog spasa. Tu pravimo mali odmor, pa potom produžavamo još 45 minuta po uskom planinarskom i strmom putiću do Crkve svete nedelje.

Stigli smo svi gore nešto pre 12 časova, u isto vreme kao i kada smo bili tu sedam dana ranije, kada se Dime, želeći da se popne na jednu stenu, pri silasku okliznuo i pao u duboki bezdan. Kada je pristigla cela grupa, gore smo položili cveće na mesto pada i zapalili sveću na ostacima same Crkve svete nedelje koja se nalazi na stenovitom vrhu. Sedeli smo petnaestak minuta prisećajući se lepih trenutaka i događaja sa planine koje smo doživeli sa Dimetom. Zatim smo svi sišli u Crkvu svetog spasa gde je njegova porodica priredila čast za njegovu dušu.

Sledeće godine srešćemo se na istom mestu, istog dana, pa ćemo ponoviti memorijal, jer ne želimo da se zaboravi lik i delo našeg prijatelja Dimeta Bocevskog.

KOBNI DAN

Moj odlazak na Matku sam potvrdio u subotu uveče i dogovorili smo se da me Dime pokupi kolima u devet ujutro. Obično nismo kreteli na planinu tako kasno, no cilj nam je bio da napravimo jednu relaksirajuću šetnju na Matku - relativno laku turu po

Dime sa prijateljima iz
Crvenog krsta

dužini staze i visini. Vreme je bilo sunčano i vedro, pa niko od nas nije želeo da ostane kod kuće. Tako smo nas četvorica krenuli na Matku.

Stazu smo započeli od same reke Treske, pokraj kajakaške staze. Do cilja, Crkve svete nedelje ima nepunih dva sata. Još na samom startu smo se sreli sa jednom velikom grupom planinara koja je takođe krenula do istog odredišta, pa smo rešili da zajedno odemo gore. Put je širok i umereno strm. Prošli smo pokraj Crkve svete Bogorodice i strmom stazom stigli smo do Crkve svetog spasa. U međuvremenu smo napravili nekoliko pauza gde je bio prekrasan pogled na kanjon Matke, jezero i susedni Manastir svetog Nikole Šiševskog, koji se nalazi na suprotnom kraju kanjona. U crkvi se nismo zadržavali dugo i opet se uputismo nagore po tesnom putiću koji se izvijao sve do Svete nedelje i vrha stene. Iako je mesto bilo zavejano, a sa zapadne strane je bilo dosta snega, bez većih problema izašli smo na vrh, gde se nalaze ostaci Crkve svete nedelje, a malo dalje i niže od nje izgrađen je vidikovac sa pogledom na celu dolinu. Ja sam bio tu prvi put i bio sam oduševljen pogledom na kanjon i crkvu izgrađenu u ovom visokom terenu, nepristupačnom za gradnju.

Samo što smo stigli u crkvu, seli smo na okolno kamenje i ispružili se kao gušteri na februar-skom suncu. Želeli smo da se malo okrepimo i da sačekamo ostale iz druge grupe koji su bili iza nas. U tom trenutku, kad sam se okrenuo, videh da Dime nije sa nama. Njegov ranac bio je pored obližnje stene. Već u sledećem trenutku sam ga čuo kako nam nešto priča. Stajao je malo iznad crkve na jednoj vertikalnoj steni i pokušavao da se popne uz nju. Raščišćavao je teren gde je gazio. Dovikivali smo se i govorili mu da ne ide tamo jer će mu biti teško da siđe. No, Dimitar je bio pun energije, a on kada

Sedam dana nakon nesreće prijatelji su se okupili Dime u čast

nešto naumi, pomuči se i to i ispunji. Kada smo išli na nekoliko tura, svaki put kada je imao priliku penjao bi se na neku stenu da iskuša svoje mogućnosti.

STENA

Kretanje i penjanje po stenama mu je bila strast. Podsetiću vas da je bolder stena bila tesno povezana i sa obukom i treninzima u Gorskoj spasilačkoj jedinici i Crvenom krstu. Svaki put, po pravilima i propisima sa adekvatnom opremom, Dime se bez

DIMITAR BOCEVSKI

(18. jun 1979. - 6. februar 2011.)

Dimitar Bocevski je još od najmlađih dana, sa braćom Dušanom i ocem Nikolom, zakoračio na planinu i oprobao se u sportovima vezanim za nju. Matka i Vodno bile su redovne destinacije u njegovoj mladosti. Iako do januara 2008. nije član nijednog planinarskog društva, Dimitar je učestvovao na više marševa i memorijala. Više puta je penjao **Golem Korab** (2.764 m) a tačno tamo u septembru 2007. napravio je prvi kontakt sa planinarima **PK „Korab“** iz Skoplja, pa od januara 2008. postaje aktivan član. Potkovan velikim teoretskim znanjem i dugim godinama provedenim na planina, Dimitar se brzo uklopio u rad kluba i davao je veliki doprinos. Uvek raspoložen za razgovor, nastojao je da pomogne nove mlade planinare korisnim informacijama i savetima oko opreme, ishrane, kondicije i niz drugih stvari. Ubrzo potom u proleće 2009. postaje i član **Gorske spasilačke jedinice Crvenog krsta** grada Skoplja, gde u naredne dve godine stiče profesionalnu obuku (pohađa kurseve iz oblasti iz prve pomoći, pa sve do evakuacije sa nepristupačnog stenovitog terena i alpinizama). U toku 2009. godine je izglasan i prihvaćen da bude i blagajnik u klubu „Korab“. Uzimao je učešće i dobijao odgovorne zadatke u svim tradicionalnim usponima na Golem korab organizovanih od strane kluba. Sva ova praksa i znanje doprineli su da se 2010. godine zaposli u specijaliziranoj prodavnici za sportsku planinarsku i kamp opremu „Pro Sport“. Uvek je bio spreman da pomogne svakom i profesionalno i privatno, a mi koji smo bili sa njim tog kobnog **6. februara** nismo mogli da mu pomognemo. Živeće zauvek u našem sećanju i srcima, a biće puno povoda i prilike da ga pominjemo.

problema penjao. No ovog puta, na našu veliku žalost, nije to napravio dovoljno pažljivo.

Na ovim krečnjačkim stenama bilo je suviše opasno. Kada je u jednom trenutku uvideo da neće moći da se popne, stao je na jedno bezbedno mesto, i razmišljajući kako da siđe, počeo je da gura nebezbedno kamenje. Nas trojica smo bili na sigurnom mestu za sedenje i stajanje. Znali smo da je Dime bio iskusen planinar i član Gorske službe za spasavanje, te da je imao puno obuke na stenama. Nismo mnogo obraćali pažnju na njegov položaj i povremeno smo bacali pogled nagore komentarišući nešto međusobno. Sve ovo se dešavalo u vremenskom intervalu od desetak minuta. Iako ga je jedan od drugova više puta ukorio, kada je još na samom početku video da je počeo da se odvajanja od nas i ide naviše po steni, Dime ga nije poslušao.

Dime je u tim trenucima bio neverovatno hladan, opušten i koncentrisan. Međutim, pri prvom koraku od tog mesta gde je uspeo da se popne, okliznuo se bez mogućnosti da ispravi korak ili načini neki potez da bi se zadržao. Samo je pao u provaliju, a mi koji smo bili blizu njega nemoćno smo propratili taj koban pad. Bili smo bespomoćni i užasnuti tragičnim krajem ove, kako smo mislili, relaksacione šetnje po Matki. Tako smo u trenutku stigli do banalne nesreće i gubitka mladog života.

TEKST I FOTO: IGOR TODOROSKI DIVIOT

Sa memorijalnog pohoda

napadaju” met

zapuštenim prostorima bez dozvole. Mogli bi ih zvati grafitima sa suncokretima i petunijama. „Odaberemo mesto i dođemo bez dozvole. Uradimo ono što treba da uradimo i izgubimo se“, kažu Tereza Blaner i njen partner Dog, koji su pokušali da sadnjem cveće upozore i spase zaboravljeni deo svog vašingtonskog komšiluka. Oni imaju i svoje blogove na kojima pišu o svojim baštovanjskim grafitima - često načinjenim krišom i pod okriljem noći. Često koriste Internet za oglašavanje o mestu naredne „akcije“.

Levo: „Produkt“ gerilskog rada u Londonu; desno: aktivistkinje beru lavandu. Pokret finansira svoje aktivnosti prodajom kesica lavande

U gerilskom važno da se zahtevaju se sadi ta zelenilo, nešto lepo

smart art

novinski prelom dana jedno Zvezdari

fotografija, dizajn
lektura, korektura

PR tekstovi

knjige, magazini,
katalozi

izrada web sajtova

već od **50** evra

062 22 37 47

smart.art@live.com

**www.
smartart-studio.com**

JKP „Zelenilo“ Beograd. Akcija nosi naziv „Svakog dana jedno novo drvo na Zvezdari“, a do kraja godine biće zasađeno 365 stabala - za svaki dan u 2010. godini po jedno. Cilj akcije je da se životna sredina dugoročno učini zdravijom, a ekološka svest podigne na nivo odgovornog ponašanja prema budućnosti i generacijama koje dolaze.

otvara za posetioce

tearne nesreće na svetu, od sledeće posetioce, najavio je ukrajinski ministar Baloga tokom obilaska zatvorene stratorom Programa Ujedinjenih U ukrajinskom ministarstvu rečeno je avljanju bezbednih ruta za posetioce eksploziji koja je 1986. godine uništila radila veliki deo Evrope. Stotine hiljada svojih domova u Ukrajini, Belorusiji i mesta i sela zarasli u brezovo drveće organizuju privatni

RADIO
STAGE

live

www.upatradio.net

Zimska škola *visokogorstva*

Školu je osnovao i osmislio doajen alpinizma u Srbiji Zvonimir Zvone Blažina, a organizuje se pod pokroviteljstvom Planinarskog saveza Beograda u organizaciji PSD „Železničar” Beograd...

Zapitajmo se da li smo dovoljno svesni opasnosti koje nas očekuju u planinama leti, a naročito zimi, u višim i nepristupačnijim vrletima. Ceo koncept boravka u planini trebao bi da bude osmišljen tako da uživamo u prirodnim lepotama, zdravom sportskom životu i energiji prostora na kojima boravimo. Svi mi, ljubitelji ovog sporta tragamo za turama na kojima ćemo doživeti mnoge lepe i atraktivne trenutke. Ali moramo se zapitati da li smo učinili sve da naučimo kako da preživimo i one teške i opasne po život momente koji se nažalost ipak dešavaju! Jedini i siguran način odlaska u planine jeste postepeno sticanje znanja i savlađivanje veština koje su neophodne za boravak u prirodi.

Jedan od koraka na tom putu su škole koje pružaju dragoceno obrazovanje. Pored Osnovne škole planinarstva i Orijentacije u prirodi prisutna je i Zimska škola visokogorstva. Ove godine škola je proslavila svoj dvanaesti rođendan uspešnim radom na Avali i Ostrvici, te završnom sedmodnevnom vežbom na Staroj planini, u oblasti Babinog Zuba i vrha Midžor.

Polaznici stiču elementarna znanja o sigurnom kretanju u zimskim uslovima i uče veštine koje će im pomoći da se u planini osećaju sigurno i bezbedno u svim vremenskim uslovima. Završena Zimska škola visokogorstva omogućava uspešno pohađanje tečajeva iz drugih planinarskih specijalnosti: alpinističke, sportsko-penjačke, speleološke, markacijske i vodičke.

Ovu školu je osmislio i osnovao doajen srpskog alpinizma Zvonimir Zvone Blažina, a organizuje se pod pokroviteljstvom Planinarskog saveza Beograda u organizaciji PSD „Železničar” Beograd. Ove godine svoj doprinos dali alp. inst. Milenko Savić - Doca,

Čvor ne sme da popusti

alp. ins. Radoslav Milojević - Raca, dipl. met. Nedeljko Todorović, predsednik PSB Zoran Kontić...

U toku divnog zimskog vikenda 28.-29. januara škola je boravila na planini Avala gde su održana predavanja iz sledećih tema: Pravila o ponašanju i bezbednost u planini (Zoran Kontić), čvorovi i njihova praktična primena (Nikola Radojević) i orijentacija u prirodi uz korišćenje GPS uređaja (Jovan Eraković - Jone). Prvi dan predavanja su održana uz video projekciju, a sutradan učesnici su se oprobali u raznim načinima orijentacije. Svaki član je imao na raspolaganju GPS uređaj.

Predavanja u Beogradu su održavana u prostorijama PSD „Železničar” svakog utorka, srede i četvrtka, a 13. februara zaputili smo se ka planini Rudnik, na vrh Ostrvica, gde se duži niz godina obučavaju visokogorci. Tema odlaska na Ostrvicu bila je korišćenje dereza i cepina, te prelazak gelendera u opasnim delovima stene. Učesnici su se odlično snašli u vezivanju dereza, korišćenju prusika, karabinera u svrsi samoosiguranja na gelenderu. Većini je ovo bio prvi susret sa stenom i strim usponom ka vrhu jedne planine. U ovoj školi, pre svega, vodilo se računa o bezbednosti učesnika i njihovoj opremi za kretanje ovakvim terenima. Kako je vreme proticalo sve bolje su savladavali rad sa užetom, čvorovima ▶

Postavljanje šatora je ključno kod podizanja zimskog logora

i ostalom tehničkom opremom koju je obezbedilo naše društvo.

Završnica ove godine je održana na Staroj planini u oblasti Babinog Zuba, koji definitivno ima da ponudi sve potrebne terene i snežne uslove za održavanje planiranih vežbi. Iznajmljenim kobijem bez većih problema došli smo do našeg smeštaja gde smo boravili narednih sedam napornih dana. Jedan radni dan ovih upornih ljudi je izgledao ovako. Izlazak na teren sa svom potrebnom opremom za vežbanje bio je zakazan u devet sati. Vreme do 15 sati provodili su u uvežbavanju raznih tehnika hodanja sa der ezama, cepinom, krpljama, planinarskim štapovima... Svako veče od 18 do 20 sati održana su predavanja o boravku u planinarskom domu, hodanju u planini, visokogorskoj navezi, prvoj pomoći, osnovi spasavanja i GSS, čvorovima i ostalim temama po planu i programu. Posle večere uvek smo sumirali protekli dan, a potom gledali planinarske i alpinističke filmove.

Jama u snegu

Ka vrhu sa krpljama

Levo i desno: Škola padanja i zaustavljanja

zasneženih stena i strmih padina. Svi učesnici su odlično savladavali zadatke koje smo im svakodnevno nametali u cilju poboljšanja već stečenih znanja. Takođe, važan momenat u boravku u planini zimi i leti jeste bivak.

Iz Beograda smo poneli tri različita tipa šatora koje su učesnici učili da rasklapaju i sastavljaju. Učili smo način organizovanja zimskog logora i ponašanja grupe i pojedinca u šatoru i vučijoj jami. Imali smo sreće da je bilo na par mesta dovoljno nanosa snega gde smo iskopali jamu za četiri planinara po svim pravilima izrade ovakvog skloništa. Tečajci su vrlo brzo prihvatili rad u timu i tako nastavili do završetka boravka na ovoj planini. To i jeste cilj ove a i drugih škola, stvaranje timskog rada i duha u cilju ostvarenja uspeha, odnosno bezbednog boravka u prirodi.

Završni uspon ove godine je održan na turi ka vrhu Midžor (2.170 m). Na usponu smo se susreli sa jakim vetrom, hladnoćom, strmim, pa i lavinoznim padinama, na kojima smo radili test koji pokazuje stabilnost snega za taj deo planine. Nakon provere da je padina bezbedna krenuli smo u prelazak ali sa velikom oprežnošću. U ovakvoj situaciji stazu ne treba priti već gaziti u stopu prethodnog, hodati u razmaku od 15 m sa svim raskopčanim kopčama na rancu i gurti na cepinu. Cilj je da se padina ne preseče i tako pokrene lavinu. S obzirom da je vidljivost bila veoma mala isključivo smo se orijentisali uz pomoć GPS-a. U nekim trenucima ukazalo se i sunce i obasjalo ovu ogromnu i predivnu planinu. Opasnostima nikada dosta! Naime, na grebenu graničnog pojasa sa Bugarskom, taloži se sneg i stvara strehe, tako da smo se držali oko desetak

Dereze - za bezbedno hodaње po ledu

metara od ivice grebena. Za iznenađenje na vrhu zatišje i mnogo toplije u odnosu na polazak sa Babinog Zuba. Vrh predstavlja uspeh, ali to je samo pola puta do završetka svake akcije.

Najviše nesreća se dešava pri spustu jer tada smo svi umorni, a zaboravljamo da nas i pri povratku čekaju sva ona opasna mesta koje smo prošli u usponu. U povratku smo prešli lavinoznu padinu i tu nas je sustigla noć. Uključujemo čeone lampe i nastavljamo spust ka loguru koji smo formirali u blizini vrha Žarkova Čuka. Nakon ovog veoma poucnog uspona organizujemo topljenje snega i pripremanje večere u vidu tople supe. Ovu noć učesnici su proveli u šatorima i vučijoj jami, pod nadzorom i po savetima instruktora.

Nakon provedenih sedam dana na planini, oko 70 sati na terenu i oko 15 sati na predavanjima, vraćamo se u Beograd zadovoljni učinkom naših učesnika i nas samih.

U utorak 2. marta tečajci su svi uspešno položili pismeni deo testa iz celokupnog gradiva i praktičnog rada sa čvorovima. Svečana dodela diploma održana je 3. marta, na redovnom sastanku PSD „Železničar“ Beograd gde je predsednik PSB Zoran Kontić pozdravio učesnike škole i podelio im diplome o uspešnom završetku. Na kraju svečanosti uživali smo u filmu o radu 12. Zimske škole visokogorstva.

Za ovogodišnje tečajce ovo je veliko iskustvo koje su svojim radom i trudom pretočili u znanje. Ali ovo je samo početak, odskočna daska za dalje učestvovanje u zahtevnim visokorskim akcijama.

NIKOLA RADOJEVIĆ
PSD „ŽELEZNIČAR“
BEOGRAD

Otkrijte savršen drugi sloj

Danas, u eri poliestera, zaista više nema razloga da se izmotavate u štrikanim džemperima od čiste runske vune. Iako su naše majke i dalje zabrinute za naše bubrege, treba ih razuveriti. Postoje materijali koji nam ih mogu sačuvati...

Verujem da su prirodni materijali, poput pamuka, prevaziđeni još negde sredinom osamdesetih godina prošlog veka. Dok smo, kao sva poslušna deca, nosili štrikane džempere, negde u vreme Zimske olimpijade u Sarajevu, materijali iz

KVALITET DIKTIRA CENU

Tri modela „drugog sloja“ istog proizvođača. Zajedničko im je što su izrađeni od čistog poliestera, ali su, zato, tehnološki vrlo različiti. Takozvani „fleece“ materijal zapravo je imitacija vune, ali je daleko lakši i za nošenje i za pranje. Najskuplji model je hibrid - duks/jakna.

porodice goretexa ušli su u masovnu proizvodnju i postali dostupni širokom krugu potrošača. Kod nas su došli nešto kasnije, a u proteklih deset godina zaista nema razloga da planinari i dalje budu poslušna deca. Ovaj put nećemo pisati o aktivnom vešu (jer par gaća i majica iz ove grupe još uvek testiramo), nego o „slojevima odeće“, koji su važni u svim periodima godine.

Dok sam još uvek verovao da je pamuk praktičan u outdoor akcijama, nosio sam fine pamučne dukseve i uvek imao dva u rezervi. Sistem je bio da jedan nosim, a drugi čuvam za preoblačenje na pauzi. Nakon toga bih onaj oznojani sušio na rancu, iznad vatre u domu, na krevetu, šatoru... U zavisnosti od prilike, imao sam male rituale za sušenje dukseva, što na leđima, što na pomoćnim objektima... Jednom prilikom, na lakom minusu od pet-šest stepeni, dok su svi planinari uživali u pogledu, ja sam skidao led sa jakne. Drhteći od hladnoće, preklinjao sam ih da krenu, ali niko od njih nije imao sličan problem. Nakon tog iskustva, pokrenuo sam sopstveno istraživanje o oblačenju i utvrdio da imaju nešto zajedničko. Pored dezena na baklave (ipak je to bilo pre 15 godina), druga zajednička stavka bila je – poliester. Užasnut ovim podatkom, shvatio sam da se obična sintetika daleko bolje ponaša pri ekstremnim uslovima, nego i jedan prirodni materijal. Mnogi se neće složiti sa mnom, ali to je ipak stvar afiniteta i mogućnosti.

Suština je u tome što pamuk zadržava vlagu, a sintetička vlakna je provode i ona isparava – ako ima gde. Zato je veliki problem kombinovati materijale i slojeve, posebno ako je prelazno godišnje doba ili, pak, imate velike napore koji će vas oznojati. Zbog toga uvek nosim aktivni veš i tanji duks od veštačkih materijala. Zimi je to tanji duks od polara, leti od mikrofibera.

POLAR

Polar je sintetički materijal, koji se može pronaći u više klasa i u zavisnosti od toga ima različite namene. Pomenućemo samo neke koje je patentirao „Polartec“: POLARTEC® CLASSIC® (najčešće se koristi kao drugi sloj preko koga se odvodi znoj,

lagan, brzo se suši i diše...), POLARTEC® POWER DRY® (materijal za aktivni veš - odvodi znoj do sledećih slojeva odeće i održava telo suvim); POLARTEC® POWER STRETCH® (drugi i treći sloj – rastegljiv, lagan, topao materijal koji pri sportskim aktivnostima održava telo suvim, a površinski najlonski sloj je otporan protiv vetra i ogrebotina); POLARTEC® THERMAL PRO® (tanak i lagan, ali topao materijal, brzo se suši i minimalizuje gubitak toplote); POLARTEC® WIND PRO® (drugi i treći sloj pruža čak četiri puta veću zaštitu od vetra nego obični polar materijali; otporan na vodu, sneg i ogrebotine); POLARTEC® WINDBLOC® (iako je rezervisan za treći sloj – jakne, pomenućemo ga jer ima 100 odsto otpornosti na vetar). Zajedničko za pomenute tipove polara koji su zaštićeni pod različitim nazivima jeste da su vrlo topli, lagani i da se dobro ponašaju u uslovima vlage.

Problem će se pojaviti ukoliko poslednji sloj ne bude „breathable“. Ako obučete kabanicu ili jaknu sa neodovarajućim sistemom protiv kiše, za samo nekoliko minuta bićete mokri do gole kože. Međutim, period sušenja će biti daleko kraći, što znači da doslovce možete da sušite odeću na sebi.

Drugi problem može da utiče na vaše socijalizovanje pri outdoor aktivnostima. Nekoliko puta imao sam priliku da upoznam fine momke koji su nosili odeću po propisu. Međutim, toliko su terali mak na konac da su svoj „sintetički komplet“ nosili svakodnevno tokom cele ture. Možete zamisliti kako su mirisali idućeg dana... Pravilo je da jednom pokvašene stvari odmah nakon presvlačenja pakujete u kesu sa prljavim vešom i biće sve u redu. Za većinu ljudi ovo pravilo je izlišno, jer se higijenski minimum podrazumeva, ali ima nas raznih.

MIKROFIBER

Materijal „microfiber“ koristila je američka vojska i razni uniformisani savezni organi. Amerikanci su toliko bili fascinirani ovom tkaninom da se program „Future Force Warrior“ doslovce bazirao na njemu. Vojnici su imali oko 20 artikala od mikrofibera proizvedenog za različite namene, a sve zahvaljujući osobinama da se brzo suši i manje iritira kožu. Međutim, kako to obično biva, fascinacija je ubrzo splasnula jer je Američka vojska u međuvremenu zabranila nošenje više slojeva sintetičke odeće zbog rizika od vatre. To, međutim, nije sprečavalo planinare da nastave da uživaju u blagodatima ovog savršenog materijala.

Slojevitost

Drugi sloj je, sasvim logično, ono što se nalazi između donjeg veša i jakne. Neki vole više tankih slojeva, a ja - jedan ali vredan...

Uposlednje vreme imao sam priliku da nosim više dukseva različitih proizvođača. Listom su to bili materijali proizvedeni po sličnoj tehnologiji, a jedina razlika je bila u nazivu. Pošto svaki proizvođač ima svoj zaštićen patent, nećemo pominjati ni jedno ni drugo.

Moj favorit za prelazna godišnja doba jeste tanji sintetički duks. To ne treba da bude ništa specijalno, jer pretpostavljam da već imate gornji sloj (jaknu) koja će da vas štiti od kiše i vetra. Dakle, ne treba od toga praviti nauku.

Ja sam moj kupio u prodavnici sportske opreme za oko 30 evra. Ima jeftinijih, ali svakako i mnogo skupljih. Konkretni duks sam izabrao jer mi se svidela boja (dečački plava sa belim detaljima). Dakle, ništa specijalno! Nosio sam ga uz aktivni veš i „wind proof“ jaknu i bio sam sasvim zadovoljan. Na temperaturama između -10 i +10 stepeni Celzijusa pokazao se idealnim. Za prilike niže od ove temperature bio mi je potreban malo deblji sloj, a za toplije - sasvim logično - jakna je postala suvišna.

UKRATKO: Sasvim pristojni duksevi mogu se pronaći po ceni od 15 do 50 evra, u zavisnosti od debljine materijala i proizvođača. Moji favoriti su u klasi od 20 do 40 evra. Sve jeftinije je sumnjivo kvaliteta, a sve skuplje čist bezobrazluk.

Zoran Kalinić, hodač

Za razliku od polara, mikrofiber nema ambiciju da vas greje, što je njegova glavna prednost u toplim danima. Ja sam od onih koji i zimi i leti nose dug rukav. Razlog tome jer, pre svega, UV – faktor. Većina ljudi veruje da se ultravioletno zračenje stvorilo pre nekoliko godina, kada smo ubrzano počeli da rasturamo našu planetu i ozonski omotač oko nje. Međutim, UV je uvek bilo tu, samo mi nismo obraćali previše pažnje na opekotine od sunca...

Tanak duks od mikrofibera sa dugim rukavima rešice sve vaše probleme tokom letnjeg pešačenja. On vas pre svega štiti od zračenja, ali pravi i sloj termo izolacije oko vašeg tela. Zato za letnje outdoor aktivnosti uvek birajte svetle materijale i malo komotnije modele. ■